Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 140 (15763) | 1981 оной июниин 18, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

СТУДЕНТ ЯБАХА ҮЕДӨӨ

Манай орон дотор студентнэрэй барилгын отрядууд утаа ехэ хүндэтэй болонхой. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада студентнэрэй барилгын отрядуудта оролсон залуушуулай гараар орон доторнай долоон миллиард түхэригэй хүдэлмэри бүтээгдэжэ, элдэб янзын барилга-хабсаралгын 75000 объект мүндэлөө. Тиихэдэ манай республикын студентнэрэй хүсөөр арбадахи табан жэлэй үедэ 29 миллион түхэриг ашаглагдаба. Студентнэрэй барилгын отрядуудай гэшүүд 385 объектые бодхооһон габьяатай. Гансахан нёдондо — 1980 оной нажарай үедэ студентнэрэй областной отряд 3750 хүнһөө бүридэжэ, дүн хамта 5,897 миллион түхэригэй хэмжээнэй хүдэлмэри хэһэн байна. Тэрэ тоодо 5,5 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэжэ, байрын 30 гэр, һургуулинууд, больницанууд, хүүгэдэй ясли, саадууд баригдаба.

Гадна барилгын, колхозой болон совхозуудай комсомолой эмхинүүдтэй хамта студентнэр үзэл сурталай, политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эмхидхэжэ, 1000 гаран лекци уншаа, хэдэн зуун концерт харуулаа.

Студентнэрэй барилгын отрядуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Иланга Зүүн Сибириин технологическэ институдай «Ровесник», «Энергия», Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-гэй «Бригантина», Буряадай хүдөө ажахын институдай «Добрые молодцы», Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй «Монолит», Улаан-Үдын холбооной электротехникумэй «Фотон» болон бусад отрядууд эрхимлэбэ. Зүгөөр тэдэнэй хүдэлмэридэ дутуу дунда зүйлнүүд огто үгы байгаа гэхын аргагүй. Зарим отрядуудай гэшүүд ажалай журамһаа халижа, совет студентын нэрые доройтуулаа байшоо. Тиихэдэ ажал дээрэ сахилгагүй ушарнуудшье үзэгдөө. Үйлэдбэриин программые бэелүүлхэ талаар зарим отрядууд бэлэдхэл муутай байгаа. Хажуугаарнь студентнэрэй ажалые эмхидхэхэ хэрэгтэ барилгын зарим эмхинүүд муугаар анхарал хандуулжа, һайн байра байдалаар хангаагүй. Автохары барилгын болон ашаглалгын управлениин Баргажанай ДРСУ-да, «Бурводстрой» трестын барилгын управлениин Загарайн ПМК-да, «Бурятмелиоводстрой» трестын, «Бурятцелинстрой» трестын зарим һалбаринуудта студентнэрэй ажал болон ажаһуудал тон эмхи гуримгүй байгаа.

Мүнөө жэлэй студентнэрэй бүхэсоюзна отряд КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ болгогдоо бшуу. Энэ хадаа үндэр нэрэ мүн. Буряадай студентнэрэй барилгын отрядууд залуушуулай һаа, бүхэсоюзна отрядай хубинь мүн. Тиимэһээ барилгын отрядуудта хабаадаха студент бүхэн Коммунис партиин XXVI съездын нэрые дээрэ үргэн, даалгаһан хүдэлмэреэ һайн шанартайгаар, саг болзор соонь дүүргэхэ гэжэ тэмдэглэн хэлэхэ.

Энэ жэлдэ манай республикын студентнэрэй областной отрядта 4405 хүниие бүридүүлхэдэхээр хараалагдаа. Тэрэ тоодо Зүүн Сибириин технологическа институдай 1205, Буряадай хүдөө ажахын — 840, багшанарай — 505, Зүүн Сибириин соёлой институдай — 220, түмэр замай техникумэй — 120, индустриально-педагогическа техникумэй — 160, Ивалгын гидромелиоративна техникумэй 140 хүн студентнэрэй барилгын отрядай хүдэлмэридэ хабаадаха хүсэлтэй байһанаа эртэнһээ мэдүүлээ. Гадна 15-дахи, 1-дэхи, 2-дохи, 7-дохи, 11-дэхи СПТУ-нуудай, 10-дахи, 3-дахи, 20-дохи, 21-дэхи СПТУ-нуудай барилгын отрядууд эмхидхэгдэхэ. Барилгын отрядуудта оролсоһон бүхы гэшүүд 2625-ниинь барилга-хабсаралгын мэргэжэлтэй хүдэлмэрилжэ хабаадуулагдаха, мүн лэ горитойхон мүнгэнэй хүдэлмэри бэелүүлхэ түсэбтэй.

Зүүгөөр барилгада хабаадуулгын хүдэлмэридэ 1780 хүн элсүүлэгдэжэ, арадай ажахыда сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэхэ юм.

Студентнэрэй эршэ хүсые аша туһатайгаар хэрэглэхын тула, урда жэлнүүдтэ ушарһан дутагдалнуудые дабтагдахагүйн тула бэлэдхэлэй хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһые үшөө дахин шалгаха хэрэгтэй. Барилгын отрядта эрхим һайн студентнэрые шэлэн оруулха, тэрэнэй харюусалгые дээшэлүүлхын тула хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партиина, комсомолой организацинууд онсо анхарал хандуулха зэргэтэй. Бэлэдхэлтэй, болбосоронги, харюусалга ехэтэй хүнүүдые студентнэрэй барилгын отрядуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр томилхо шухала. Студентнэрэй барилгын отрядуудай хүтэлбэрилэгшэд болгон, залуу багшанар-коммунистнуудые томилхо түшаа КПСС-эй обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо хэлээтэй.

Барилгын хүдэлмэридэ хабаадахаар зууршалагдаһан отрядуудай гэшүүдые һуралсал-үйлэдбэриин комбинадта гулидхажа, мэргэжэлэй талаар бэлэдхэл гаргуулха түшаа барилгын эмхинүүдэй болон предприятинуудай областной штабтай хамта уялгалагдаһан байха.

Барилгын талмай дээрэ ерэһэн студентнэрэй наранда игаажа, үнэтэ сагаа минии һалгаахагүйн тула хэрэгтэй материалаар, транспортаар, оньһон хэрэгсэлээр саг соонь тэдэниие хангаха гээшэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин нэн түрүүшын эрилтэ мүн. Гадна байра байдалаар, тусхай хубсаһа хунараар тэдэнэр хангагдаһан байха зэргэтэй. Мүн эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха, столовонуудые эмхидхэхэ талаар республикын Худалдаа наймаанай министерство, Буркоопсоюзай правлени ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ, тодорхой хэмжээ абаха уялгатай.

Барилгын гү, али бусадшье хүдэлмэридэ хабаадажа байһан студентнэрые үбшэлгэһөө һэргылхэ, тэдэнэй элүүр энхые сахин хамгаалха хүдэлмэри тон шухала гэжэ тоологдоно. Тиимэһээ ажалай семестртэ хабаадаха студентнэрэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха, элдэб халдабарита үбшэн тухай лекци уншаха, хөөрэлдөө үнгэргэхэ шухала.

Студентнэрэй барилгын отрядуудай хүдэлмэриин шанарые улам һайжаруулха, аша үрыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ социалис мүрысөөн ехэ үүргэтэй байдаг гэжэ мэдээжэ. Тиимэ дээрэһээ студентнэрэй барилгын отрядуудай дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ВЛКСМ-эй обком, дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай партийна болон комсомолой организацинууд онсо анхарал хандуулха зэргэтэй.

Студентнэрэй барилгын отрядуудта хабаадагшад болон эмхидхэгшэдэй дундаһаа онсо шалгарагшадые СССР-эй орден, медальнуудаар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа Буряадай АССР-тэ хабаатай хэһэг манай республиканска газетэнүүдтэ һаяхан толилогдобо. Тус Указай ёһоор, манай республикын дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай 6 студент үндэр шагналда хүртэбэ. Тэрэ тоодо ВСТИ-гэй студент Абитуев Леонид «Хүндэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаа.

Студентнэрэй барилгын отрядай эрхим гэшүүд боложо, үнэн түрынгөө үндэр шагналда хүртэхэ гээшэ нэрэ хүнэй хэрэг. Эдир залууһаа олдоһон нэрэ хүндэеэ эдэ хүбүүд, басагад саашадаашье наринаар сахин, олондо жэшээ харуулан ябаха байха гэжэ найданабди.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭНЭ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн түрүү хүдэлмэришэдэй үүсхэл Загарайн районой ажалша коллективүүдэй дунда үргэнөөр дэмжэгдэнэ.

Шэнэ-Бэрээнэй авто-заһабарилгын заводой слесарь Иннокентий Екимович Корытов хүсэниингаа табан жэлэй түсэб гурбан жэл соо дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ. Мүнөө тэрэ ажалайнгаа график хоёр һараһаа үлүү сагаар урилдан ябана. Иннокентий Екимович хүдэлмэриингөө саг наринаар ашаглажа, халаанайнгаа даабари нэгэ хахад дахинаар үлүүлэн дүүргэдэг.

Онохойн модоной комбинадта бүхы модые хаядаһагүйгөөр хэрэглэхын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Эндэхи хүдэлмэришэд табан жэлэй даабари мүн лэ болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уялгатай.

Д. ГАРМАЕВ.

ХЭЖЭНГЫН ХИДЭЙ АЖАЛАЙ АБЬЯАС

Хэжэнгын совхозой тараалангай бүхы талмайн 2284 гектарынь гэхэ гү, али 22,5 процентнь зурууд зурuудаар хахалагдаһан паар болонхой юм. Июниин эхеэр энэ совхозой механизаторнуудай габшагай ажалай үрэ дүнгэй ашаар газарай хүрьһэ урбуулангүйгөөр паар хахалха түсэб сүм дүүргэгдээд байгаа.

Ажахынгаа механизаторнуудай иимэ үүсхэлые, эдэбхитэйгээр хүдэлһэн ушарые тайлбарилха зуураа, совхозой парткомой секретарь А. Д. Балданов иигэжэ хөөрэнэ:

— «Юу тараабши, тэрэнээл хуряажа абахаш» гэжэ хэр үгһөө ород зоной хэлсэжэ байһые дуулаһан аабзат даа. Манай механизаторнууд юу хуряажа абахаяа имагтал мэдэнэ бэшэ, харин хэды шэнээн хуряахабиб гэжэ эртээнһээ багсаамжалдаг гээшэ. Энэ хадаа манай совхозой бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго, ажалайнь шэглэл болонхой. Тиимэһээл паар хахалалгада байгша ондо бидэ онсо анхарал хандуулнабди. Юуб гэхэдэ, паар һайнаар хахалаад байбал, хойто жэл баян ургаса абахабди гэжэ баталар этигэн найдана бшуубди. Паар хахалалга дээрэ хүсэ ехэтэй К-700 түхэлэй зургаан трактор эртэ хабарһаа эхилээд, таһалгаряагүй хүдэлжэ гараа. Эндэ табигдаһан тусхай звенодомнай дүй дүршэлтэй 9 механизатор хүдэлөө юм.

Иигэжэ тусхай звено эмхидхээд, паар хахалалга үлүү һайн талатайгаа түрүүшын үдэрһөө гэршэлээ. Өөһэдынгөө гол хүдэлмэри амжалтатайгаар бэелүүлхын хажуугаар энэ звеногой 1000 гаран гектарта хабарай хахалалга үнгэргөө. Тиихэдэ мүрысэдэг Худанай совхозой ажалшадта туһаламжа болгон, 300 гектар талмайдань зурууд зурuудаар хахалалга хэжэ үгэһэн байна.

— Ажалаа шадамараар эмхидхэһэнэй, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлһэнэй ашаар, энэ звено иимэ амжалта түйлаа, — гэжэ нүхэр Балданов онсолон тэмдэглэбэ.

Тусхай комисси тэдэнэй ажалай шанарые шалгахадаа, үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна. Үшөө март һарада үнгэргэгдэһэн районой агрономическа зүблөөн дээрэ баталан абтаһан зууршалгануудые баримталан, механизатор бүхэн хүдэлөө гэжэ тэрэ комисси тобшолол хээ.

Энэ звеногой социалис мүрысөөнэй дүнгүүд арбан хоног бүхэндэ гаргагдажа байгаа юм. Тиихэдэ паар хахалалга дээрэ хүдэлһэн механизатор бүхэндэ ажалайнь түлөөһэн һайн һэн, — гэжэ Хэжэнгын совхозой ахамад инженер М. Ц. Бадмацыбиков мэдүүлнэ. — Энэ ушар шэнээр эмхидхэһэн звеногоймнай эдэбхи түгэс хүдэлмэридэ сэхэ нүлөөлөө гээшэ.

Эрхим үрэ дүн түйлаһан механизаторнуудай дундаһаа Р. Шульгин, Д. Дашабылов гэгшэдые һайшаан дурдамаар. Тиихэдэ залуу бүлэ А. Имеков ба О. Мангадон гэгшэд хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдэй эхилхэһээ хойшо эршэмтэйгээр ажаллажа, бусадтаа үльгэр жэшээ харуулдаг байгаа.

А. ЧИМИТОВ.

ДҮЙ ДҮРШЭЛӨӨ ХАЛАН АБАЛСАНА

Галуута-Нуурай ба Красноярска хизаартахи Березовско ГРЭС-нүүдэй коллективүүдэй хоорондо баталагдаһан социалис мүрысөөнэй гуримаар алли үйлэдбэритэй эдэ предприятинууд дүй дүршэлөө халан абалсаха хэлсээтэй юм. Һая Галуута-Нуурай ГРЭС-эй делегаци Красноярск айлшалаад ерээ. Тэдэнэр Красноярскын энергетигүүдэй ажал хэрэгтэй, хүдэлмэришэдэйнь ажаһуудалтай, хамһэбариин ажахынуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсаа.

Березовско ГРЭС-тэ теплицын болон загаһа үсхэбэрилгын ажахы эмхидхэгдэнхэй, гахайн комплекс баригданхай. Хамһэбариин ажахынууд хүдэлмэришэдые, эдеэ хоолой зүйлөөр хангажа байдаг юм. Галуута-Нуурай ГРЭС-эй хүдэлмэришэд хамһабариин ажахы байгуулха дүй дүршэлынь халан абаха хүсэлэнтэй. Эндэ пионерлагерь, профилактори баригдажа, амаралтын байшан хүдэлмэрилжэ эхилэнхэй. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хамһабариин ажахынууд улам хүгжөөгдэхөөр хараалагдана.

Д. ЦЫБЕНОВ.

Хяагтын плавико-шпадай руднигай жолоошон, коммунист Александр Васильевич Донцов тус предприятида найман жэл соо хүдэлнэ. Тэрэ коллектив соогоо хүндэтэй, район соогоошье нэрэ солоёо суурхуулһан хүн юм. А. В. Донцов амжалтата ажалайнгаа түлөө предприятиингаа хүтэлбэриин, КПСС-эй райкомой ба райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар нэгэтэ бэшэ шагнагдаһан байна. Арбадахи табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө нүхэр А. В. Донцов «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаа.

Мүнөө жолоошон Александр Донцов 1981 оной түсэбые Агууехэ Октябриин 64 жэлэй ой болотор дүүргэхэ уялга абаад, үдэр бүриингөө даабарине 125—130 процент хүрэтэр бэелүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. В. Донцов.

Е. СУРМАЧАП фото.

ЕХЭЭР ГАРГАГДАХАНЬ

Тимлюйн асбесто-цементнэ хэрэгсэлнүүдые гаргадаг заводой коллектив табан һара соо 900 мянга гаран дүрбэлжэн метр шифер гаргажа, технико-экономическа бусад үрэ дүнгүүлээрээшье түсэбөө дүүргэһэн байна. Томо хэмжүүрэй хабтагар шифер гаргадаг цехэй коллектив үйлэдбэриин шэнэ хүсые амжалтатайгаар ашаглажа байна. Тус цех хүдэлмэрилжэ захаһаар жэлһээ үлүүхэн болоо. Энэ жэлдэ цех проектнэ хүсэндөө оруулагдажа, жэлэй эсэс болотор томо хэмжүүрэй хабтагар шифер гуша миллион дүрбэлжэн метр хүрэтэр гаргадаг болохоор хараална. Шэнэ түхэлэй шифер барилгашалта ехээр һайшаагдадаг болонхой. Заводой шэнэ продукци гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэ хүргэгдэхөөр бэлдэгдэжэ байна.

Манай корр.

ҮНДЭР УРГАСЫН ҮНДЭҺЭН ТАБИГДАНА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев партиин XXVI съезд дээрэ хэһэн тоосоото элидхэл соогоо мал ажалые онсо шухала һалбари гэжэ тоолоо һэн. Энэ хадаа хүдөөдэ ажалладаг хүн зондо айхабтар ехэ удха шанартай. Ниитынгээ алуuһа мал хүгжөөхын, мал ажалай продукци ехээр абахын тула нилээд ехэ тэжээл бэлдэгдэхэ болоно. Тиимэһээ манай Хүрбын совхозой луговодууд тэрэниие һайн ойлгожо, баян ургасын найдамтай һуури табиха ажалнуудые үбэлһөө хойшо нуга сабшалан дээрэ оролдосотой һайнаар ябуулжа байна.

Мүн тэрэнэй хажуугаар 1981 оной мартын 20-һоо майн 20 болотор тарьялан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, тэндэ органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ зөөхэ, газарта оруулха, уһалууриин һубаг ханаабуудые бэлдэхэ, тарялан, сабшалан, бэлшээри уһалха, хорёолхо хүдэлмэриин хоёр һара сонсохохо тухай КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоол абаа һэн. Тус тогтоолой ёһоор энэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэглээ.

Тээгэдэ тосхонһоо баруулжаа, Хүрбэ голой хойто бэеын Һаяла гэжэ газарта А. Литвиненкын даадаг сабшалан холоһоо нэмжын харагдадаг. Ажахын түрүү луговод энэ ажалда хүдэлһөөр үнинэй. Тиимэһээ тэрэ ажахынгаа дүршэлтэй луговодуудай нэгэниинь гэхэдэ алдуу болохогүй. Энэ хүнэй хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэдэг, ажалаа зүбөөр хубаарилан ябуулдаг дээрэһээ тэрэнэй звено жэл бүри үндэр ногоо ургуулдаг юм. Эндэ найман хүн хүдэлнэ. Бултандаа тэдэнэр хүтэлбэрилэгшээ дахан, ажалдаа дүй дүршэлтэй болонхой. Тэдэнэй дундаһаа ажалай ветеран Дамби Базаров, Михаил Чебунин гэгшэд үетэн нүхэдтөө жэшээ харуулдаг зон гээшэ.

Байгша ондо тус звеное лугомелиоративна отряд болгожо томоохоо. Мүнөө тэдэнэр габшагай хоёр һара соо үргэн дэлисэтэйгээр ажаллаба. Нуга сабшалан дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр гаргаа, һубаг ханаабуудаараа газараа хоёр дахин уһалаа. Эндээ ажалшадай байха гэр баринхай. Тиимэһээ тэдэнэр бултандаа тэндээ байрлажа, эртэ үглөөнһөө үдэшын харанхы болотор хүдэлнэ. Иигэжэ Хүрбын совхозойхид 1981 ондо сабшалангай баян ургаса абаха хэрэгтэ хамаг хүсэеэ, шадабаряа элсүүлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Ц. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хори.

Манай корреспондент Н. Дригеновэй буулгаһан энэ зураг дээрэ Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой дүй дүршэл ехэтэй малшан Арина Панкратовна Белых гэгшые харапат. Энэ нүхэрнай гушаад гаран жэлдэ ниитын мал ажал дээрэ хүдэлхэ зуураа, мал адуулагшааршье ябаһан намтартай. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхозой правлени Арина Панкратовнае тугалшанаар томилжо, залуу малые тэнжээхэ харюусалгатай хүдэлмэри найдаанхай. Нүхэр Белых жэлһээ жэлдэ үндэр үрэ дүн түйладаг. Тэрэнэй харууһалдаг тугалнууд гарзалдаггүй, түргөөр тамир тэнхээгээ нэмээжэ, хүхэ ногоондо гарадаг.

Арина Панкратовна Белых «Шэн габьяата ажалай түлөө, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо» гэһэн дурасхаалта медаляар шагнагданхай. Тиихэдэ арбадахи ба юһэдэхи табан жэлэй ударник гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

ШЭНЭ БАРИМТАТА ФИЛЬМ

1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхын Украинын гүрэнэй музей фашизмые һамна бута сохиһон совет арадай баатаршалгые мүнхэлбэ. Киевэй хроникально-баримтата фильмүүдэй студида «Газар дэлхэй дээрэ энхэ амгалан байхын түлөө» гэһэн фильм буулгагдаба. Байгша оной майн 9-дэ дурасхаалай энэ комплексые нээлгэдэ зорюулагдаһан баярта һайндэр тухай тэрэ хөөрэнэ. Леонид Ильич Брежнев тэрээндэ хабаадалсаһан байна.

Фашизмын хүрин тахалһаа дэлхэйе абарһан, мүнөөшье эб найрамдалые аршалан хамгаалжа байдаг совет арадай һүнэшэгүй баатаршалга тухай үгэнүүд экран дээрэһээ шэнэ хүсэтэйгөөр зэдэлһэн байна. Республикын болон бүхы ороной ажабайдалай энэ гайхамшагта үйлэ хэрэгэй сэдьхэл хүдэлгэмэ үенүүд фильмдэ буулгагданхай.

ХУРЯАЛГЫН ОТРЯДУУД БЭЛЭН БОЛОНХОЙ

Украинын тараалан дээрэ ороохоной хоолос өдеэшэжэ эхилбэ. Ургаса хуряалга үдэр үнгэрхэ тума дүтэлнэ.

Олонхи ажахынуудай хуряалгын бүхы техникэ бэлэн болгогдонхой. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй үүсхэл гаргаһан Крымэй механизаторнууд заһабарилгын хүдэлмэри бусадһаа үлэмжэ һайнаар түгэсхэбэ.

«1981 оной ургаса хуряалгын, хүдөө ажахын продуктнууд болон тэжээл бэлэдхэлгые хангаха, 1981—1982 онуудай малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ талаар нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» парти, правительствын тогтоолые хүтэлбэри болгон, республика дотор хүдэлмэриин эршэ шангадана. Ороохоной 80 мянга гаран комбайн бэлэн болгогдоод байна. Пресс-подборщигуудые, жаткануудые, ороохо сэбэрлэлгын агрегадуудые нёдондо жэлэйхидэ орходоо һураггүй түргөөр заһабарилжа дүүргээ.

Тарияшад ургаса хуряалгые гол түлэб амяарлагдаһан аргаар үнгэргэхөөр хараална. Ипатовайхидай жэшээгээр комплексно оньһожоруулагдамал отрядуудта бүхы техникэ гулидхагданхай. Экипаж бүхэндэ хоёр комбайнер хүдэлжэ байна. Комбайнуудай ороохые ябуул дундань буулгадаг байха. Тиигэжэ тэдэнэй бүтээсэ 25—30 процентээр дээшэлхэ юм. Ороохо, һолоомо поли дээрэһээ нэгэн доро зөөгдэхөөр хараалагдана. Энэнь тараанай хуряагдаһан сасуу тэрэниие хахалжа эхилхэ арга олгохо байна.

Т. АРКУШЕНКО,
ТАСС-ай корр.

Совет орон дотор

ХУРЯАЛГЫН УРДА ТЭЭХИ ЗҮБЛӨӨН

РОСТОВ-на-ДОНУ. Доной олим механизаторнууд, нёдондо жэлэй ургаса хуряалгын чемпионууд, хуряалгын экипажнуудай гэшүүд «Московский» совхозой суута комбайнер, Социалис Ажалай Герой Н. Бочкаревойдо зүблөөндэ һаяхан сугларaa. Уулзалгада хабаадагшадай дунда үндэр ургасын шадабаритад, Социалис Ажалай Геройнууд Н. Переверзев, В. Рыбальченко, А. Лилейченко болон бусад байгаа.

Мүнөө жэлэй ургаса хуряалга орёо бэрхэшээлтэй байхаар хүлеэгдэнэ. Зарим полинууд дээрэхи хабарай ешмээн набтараар урганхай, зарим газарта намарай шэнииисэ газартаа унанхай. Иимэ эрхэ байдалда ургаса хуряалгын гол хараа шэглэлые тодорхойлхо гээшэ илангаяа шухала бшуу.

Түрүү механизаторнууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй ургаса хуряалтада һайнаар бэлдээ юм. Түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлхөөр комбайнууд таараллуулагданхай. Набтараар ургаһан ба унаһан таряа хуряаха оньһоор түхеэрэгдэнхэй. Доной механизаторнууд часай графигай ёһоор ургаса хуряаха, хүдэлмэриин 8—10 үдэр соо ороохо таряа хуряалгые дүүргэхые шиидэнхэй. Хүдэлмэриин шанарые хинан хүтэлбэрилхэ ниитэ нэгэн гурим хаа хаанагүй нэбтэрүүлэгдээ. Аккорднэшангай түлбэритэйгөөр ажал эмхидхэхэ бригадна арга хэрэглэгдэхэ байна.

Дүй дүршэлтэй комбайнернууд залуу механизаторнуудые харгалзалга дороо абаха, техникэ, ажалай түрүү аргануудые түргөөр шудалхадань туһалха зэргэтэй гээд, уулзалга дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Мүнөө жэл 8,5 миллионһоо бага бэшэ тонно ороохо хуряажа абаха гээшэ Доной механизаторнуудай зорилго болоно.

ГОРОДУУДАЙ ДЭРГЭДЭХИ ОГОРОДУУД

БЕЛГОРОД. Курска суранзата аномалиин индустриальна түбүүдые тойроод, овощ болон хартаабха ургуулдаг 14 тусхай совхоз байгуулагданхай. Тэдэнэр эрхим агротехническэ болзорто 5 мянган гектар талмайда ургамалнуудые тариһан байна. Плантацинуудай хойноһоо харууһалжа эхилээ.

Мүнөө жэл шэнэ тусхай ажахынуудай коллективүүд гектар бүриһөө 150 центнер хүрэтэр овощ, мүн эды шэнээн хартаабха ургуулха уялга абанхай. Урдань олон һалбаритай ажахын абадаг байһанһаа, энэнь нэгэ хахад-хоёр дахин ехэ болоно.

Энэ хабар түрүүшынхеэ рассадын ургамалнууд оньһон аргаар таригдаһан байна. Плантацинууд дээрэ сасан уһалдаг 45 машина болон түхеэрэлгэ хабсаргагданхай. Тэдэ 3 мянга гаран гектар газар уһалха аргатай юм.

Ажахыда теплицэнүүдые барина. Мүнөө бии байгаа теплицэнүүдэй талмай 130 мянган дүрбэлжэн метр болодог.

ТҮРҮҮШЫН ПРОДУКЦИ

ХОР. (Хабаровска хизаар). Приамуриин шэнэ предприяти — Хорско гидролизно-дрожжын завод модо комплекснoop болбосоруулха асуудалые шиидхэхэ уялгатай юм. Тэрэ фурфурол гэжэ түүхэй эд бүтээжэ эхилээ. Машина бүтээлгэдэ шудхамалнуудые үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг эрхим шанартай спирт абахын тулада энэ үнэтэ түүхэй эд хэрэглэгдэдэг юм.

Ороной микробиологическа промышленностиин эгээл томо предприятинуудай нэгэн бүхы областьһоо ороһон модые болбосоруулдаг байха юм. Цехүүдтэ түхеэрэлгэ тодхогдожо хабсаргагдаа. Тэрэ гол үйлэдбэриие автомадаар хангаха ба оньһожоруулха арга олгоно.

Мүнөө жэл тэжээлэй дрожжю үйлэдбэрилхэ предприятинууд ашаглалгала оруулагдахаар хараалагдана. Харин түсэбтэ табан жэлэй эсэс тээшэ предприятиин баригдажа дүүрэхэдэ, шубууд, гахайнууд болон эбэртэ бодо малда эдюулэгдэхэ премикс гэжэ тэжээл эндэ үйлэдбэрилдэг болохо юм.

БААТАРШАЛГА ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

ШАХТЕРСК. (Донецкэ область). Жэл бүри, суута Саур-хүүрэй хормойдо тарянанай элеэшэжэ эхилхэлэ, КПСС-эй XXI съездын нэрэмжэтэ колхозой тарияшад Солдадуудай поли дээрэ һайндэр эмхидхэдэг заншалтай. Советскэ Союзай Герой В. Ежковой нэрэмжэтэ дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагадые өөһэдынгөө зэргэнүүдтэ һая нэмэжэ абаба.

Заншалай ёһоор ажахын ветеранууд комбайнуудай түлхюурнүүдые хүбүүдтэ барюулба. Механизаторнуудай комсомол-залуушуулай звеногой списогтэ хэтэ мүнхэдөө оруулагдаһан дайнай Геройн ба өөрынгөө түлөө эдэ машинануудаар тэдэ ургаса хуряаха юм.

Эндэхи тараалан оройдоол 50 үлүүтэйхэн гектар юм. Гэбэшье 38 жэлэй саада тээ июниин тэрэ халуун үдэр ротын командир В. Ежков ба тэрэнэй 18 сэрэгшэд альганай шэнээн энээхэн газарай түлөө ами бэеэ хайрлангүй тулалдаа һэн. В. Ежков шархатаад байхадаа, гранатануудые абаад, танк доро шуумайн һүрэшөө һэн.

Эндэ бодхоогдоһон гранит хүшөө тэдэнэй дайшалхы баатаршалга тухай хэзээдэшье һануулжа байха.

Мүнөө жэл солдадуудай тараалангай залуу эзэд гектар бүриһөө 40 центнерһээ бага бэшэ ороохо хуряаха уялга абанхай.

ХҮГЖЭМЭЙ ФЕСТИВАЛЬ ДЭЭРЭ

ТЮМЕНЬ. Эндэ һая нээгдэһэн бүхэроссин нэгэдэхи фестиваль дээрэ хүгжэмэй искусствын бүхы жанрнууд оруулагданхай.

Ороной олохон хото городууд болон республикануудай уран бэлигтэнэй мэдээжэ коллективүүд болон гүйсэдхэгшэд Сибириинхидтэ айлшаар ерэнхэй. Хүгжэмэй һайндэр арбан үдэр соо үргэлжэлхэ, Тюмениин түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын бүхэсоюзна габшагай арбан зургаан барилга дээгүүр тэрэ үнгэрхэ юм.

Баруун-Сибириин ниислэлэй хүн зониие энэ зундаа искусствын уран бэлигтэнэй олон һонирхолтой уулзалганууд хүлеэнэ. Ленинградай М. Горькиин нэрэмжэтэ драмын Ехэ театр, Москвагай театрнуудай, Украинын уран бэлигтэнэй коллективүүдэй бүлэгүүд иишэ гастрольдо ерэхэ юм. «Россиин композиторнууд — Тюменскэ областиин ажалшадта» гэһэн совет хүгжэмэй зайшалта һайндэрөөр концертын зун түгэсхэ байна.

(ТАСС).

ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ШАНАР

ШЭНЭ ОНОЛ АРГААР

Вагонуудаар асарагдаһан ашаа буулгаха хүдэлмэри удаашруулһанайнгаа түлөө Гусиноозёрскын ГРЭС-эй дирекци һаяшаг болотор ялагдаха ехээр түлэдэг бэлэй. Ушар юуб гэхэдэ, түлишэ-транспортын цехэй коллектив хамтын хариуцалга мэдэрдэггүй, үйлэдбэрин журам һуларуулдаг байгаа. Иимэ байдалтай саашада эбсэхэ аргагүй болобо. Тиимэһээ коммунист Н. И. Павловай хүтэлбэридэг «Б» вахтын коллектив хамтын суглаан дээрэ энэ ушар тушаа эрид шангаар хөөрэлдэжэхөө гадна хүдэлмэридөө бригадна подрядай гүрим нэбтэрүүлхэ үүсхэл гаргаһан юм.

Станцин захиргаан, профсоюзна организаци үүсхэлыень һайшаан дэмжэһэн, тэрэ халаанай хүдэлмэришэдтэй тусхай договор баталһан байна. Шэнэ гүримаар хүдэлхэ дуратай байһан тухайгаа халаанай гэшүүн бүхэн мэдүүлгэ бэшээ. Профсоюзай комитет хадаа үүсхэлыень дэмжэжэ, тэдэнэй хүдэлмэриин хэмжээе, дүгрэхэ болзорнуудые тодорхойлһон тусхай даабари үгэнэ. Хараалагдаһан болзор соо бригада шанартайгаар хүдэлмэрээ бэелүүлхэ эрилтэдэ мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд хамтадаа договорой ёһоор харюусадаг болонхой. Хэрбээ хэн нэгэн тодорхойлогдоһон гүримэй ёһоор хүдэлхэ дурагүй, аргагүй байбал, ондоо халаанда ажалдаха болонхой.

Шэнэ гүрим даб гэнээр мүнхэлөөгүй. Зарим нэгэн хэлбэрилшэгүй журамаар хүдэлжэ бирдагай дэрэһэн коллективтэ тэрээ хахасахашье баатай болоо һэн. Зүгөөр коллективэй гол хүсэн урдаа табиһан зорилго нэрэтэй хүндэтэйгөөр бэелүүлжэ байна. Бригадын подрядай гүримаар хүдэлһэн халаанай бүтээсэ бусадайхиһаа 15—20 процентээр дээшэлээ. Вагонуудай хэмһэ үлүү саг соо мини зогсолто үсөөржэ, графигай ёһоор, ашаанһаа сүлөөлэгдэдэг болобо. Тэрэшэлэн ажалай шанар ялас дээшэлээ.

Мүн В. Е. Леонтьевой толгойлдог бригада шэнэ гүримаар хүдэлжэ байна. Түсэй заһабарилгын цехэй энэ бригада ГРЭС-эй түхеэрэлгэнүүдэй амин шухала оньһонуудай хүдэлмэриин түлөө харюусадаг юм.

Заһабарилга тушаа тусхайгаар хэлэхэ ёһотойбди. Үе үе болодог лэ ГРЭС-эй энергоблогууд зогсожо заһабарилагдадаг. Түсэбтэ заһабарилгын хэмжүүгээр хараалагдаагүй ушарнуудшье үзэгдэдэг. Галуута-Нуур шадархи нүүрһэнэй шанар хадаа ГРЭС-эй эрилтэдэ хүрэхэ шадамагүй. Үнэһэнинь ехэшэг, ульна дулаа үгэхэнь багашаг. Тэрэнһээ болоһо, түхеэрэлгэнүүдынь заһабарида орохо болодог. В. Е. Леонтьевой бригада иимэ уэгэлнүүдтэй тэмсэдэг юм. Нэгэ блок зогсоогдобол, арадай ажахыда хэдэн миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ үгтэхэгүй зэргэтэй. Заабол богони болзор соо заһабарилга дүүргэхэ зэргэ хадаа хүн бүхэнэй үндэр уялга болоно.

Нэгэ иимэ жэшээ. Һаяшаг дүрбэдэхи блок заһабарилагдаба. Инженерно-техническэ олон албанууд гүрим соогоо заһабариндаа бэелүүлхэ байгаа. Гансашье участогта ажалай эмхидхэл һулараа һаа, бүхы хүдэлмэри һаатаха болоно. Котельна цехэй түхеэрэлгэнүүдэ заһалагдаба, С. И. Харинай хүтэлбэридэг бригадада ажалай тон хариуцалгата даалгабари үгтөө һэн. Зүгөөр тэрэ бригадын ажалай эмхидхэл, хүдэлмэришэдэйнь хүрэхэ ялала һула байшоо. Хожомдохо ерэхэһээ гадна нилээд удаан ажалдаа халдажа ядан, урагшагүйгөөр хүдэлөө. Тэрэнһээ уламжалан, заһабарилгын саашанхи хүдэлмэри һаатаба.

Хэрбээ бригадада подрядай гүрим хааханагүй нэбтэрүүлэгдэһэн байгаа һаа, хариуцалга ехэтэйгээр хүн бүхэн ажаллаха гэжэ оролдохо байгаа ха юм. Харин мүнөө заһабарилгын гансахан лэ бригада шэнэ гүримаар хүдэлжэ байна. Нүүрһэ жэжэлхэ, сашалдань дамжуулан хэрэглэхэ оньһон түхеэрэлгэнүүдэй ходоо бэлэн байлгаха В. Леонтьевой бригада гүйсэд эрхэтэй. Тэрэнэйгээ хэмжээгээр түс бригадын гэшүүд шанда хүрэнэ. Материальна урмашуулгын гүрим ехэ тодорхой харалгаданхай. Хамтын харюусалгатай байһан хадаа бригада суглаан дээрээ хүн бүхэнэй ажалые дабарна, ажалдаа хабаадаһан эдэбхие, журамые хаража үзөөд, түлбэри болон шангай хэмжээ тодорхойлно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ГРЭС-эй хүдэлмэришэдэй урда ехэ зорилгонууд табигданхай. Тиимэһээ түрүү олон арга, шэнэ гүрим үйлэдбэридэ хэрэглэжэ, оньһон түхеэрэлгэнүүдэй бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, түрүү туршалга алхамуудые жэшээгээр бүхы халаан, бригаданууд дабшаха бээз гэжэ найдагдана.

О. ТАРАКАНОВСКАЯ,
Гусиноозерско ГРЭС-эй ажалай болон сэлжэгэй таһагай начальник.

КОММУНИСТ ТУХАЙ *хөөрөөн*

МЭРГЭН-ШАНААГАЙ МАЛШАН

Киномеханик мэргэжэлтэй нилээд удаан ябаһан аад, малшан болоһон Лубсан Цыренович Дымпиловэй намтараар яһала һонирхомоор һэн. Эрхим киномеханигуудай тоодо ородог энэ хүн һуудал байдалаа орхижо, холын холо таһархай гүүртэ ошожо, һоно; батаганаанай хоол боложо байха гээшэ шангахан хүнэй шанар шэнжэ гэжэ таахаар һэн. Харин һүүлдэнь энэ хүнэйнгөө Коммунис партиин гэшүүн байһыень мэдэхэдээ, ушар үнгинь ойлгогдоо бэлэй. Юуб гэхэдэ, арадай ажахын ямаршье һалбарини эгээл хүндэ хүшэр газар коммунист хүндэ найдагдана бшуу.

Захааминай районой Дүтэлүүрэй совхозой Мэргэн-Шанаа гэжэ газарта коммунист Л. Ц. Дымпилов бэлшээн тарга̄луулагдаха залуу мал харуулһална. Бэлшээри һайнтай Мэргэн-Шанаада үбэл, зунгүй байрлажа, арба гаран жэл соо тэрэ гэр бүлэтэеэ хамта ажахыдаа залуу мал харана. Үбэлэй үедэ харууһалдаг малайнь тоо 120-ёод, зундаа 180 толгой болодог.

—Һүүлэй дүрбэ-табан жэлэй турша сод нүхэр Дымпилов нэгэшье толгой мал гарза хоролтодо оруулангүйгөөр, зунай үедэ сүүдхын шэгнүүрынь дунда зэргээр мянган граммда хүргэнэ гээшэ. Тиин жинрэй 340—350 килограмм шэгнүүртэй тобир тарган мал мяханай комбинадта тушаана. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Лубсан Цыренович байгша ондо хаража байһан залуу малаа толгой бүрнии 350—400 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаахаар шиидэнхэй,—гэжэ ажахын ахамад зоотехник С. Д. Цыдыпов хөөрэбэ. — Цыбик-Ханда һамганиинь баһал малша хүн. Зооветмэргэжэлтэдэй зүбшэл заабарине сэгнэдэг, баримталха гэжэ оролдодог зон,— гээд нэмэнэ.

Хөөрэлдэһөөр байтарнай, хээр моритой хүн хатаргаһаар бидэндэ хүрэжэ ерээд, халуун хөөрэлдөөн эхилшэбэ. Набтар бэетэй, туранхайхан маряатай энэ малшанай хөөрүү хүхюун зантай байһанда урмашабабди. Иимэ хүнтэй хододоо үнинэй танил юм шэнгеэр уулзахаш.

—Эндэ, Мэргэн-Шанаада, хүгшэн бидэ хоёр түхэреэн жэлээ үнгэргэнэ гээшэлди даа. Үбэлдөө голойнгоо энэ талада байдагбди. Зундаа саада бэедэнь гарадагбди. Хашаа хорёомнай сүм шэнэлэгдэнхэй, бэлэн байна. Үглөө нүгөөдэрһөө һүүхэмнай. Тэндэмнай байгаали бүришье үзэсхэлэн һайхан бии даа. Һэбшээтэйхэншье. Малдамнай тэрэ ехэл һайн. Бэлшээриин һайн одоол эндэ. Малнай шэмэтэ ногоо зоргондоо эдидэг гээшэ. Зундаа үбһэеэ өөһэдөө бэлдэдэгбди. Мянга гаран центнертэй болоходоо, бардамаар ондо орогдодог. Мүнөөшье тэрэ (хорёо·тээшээ заана) хүр үбһэтэй һууна түбдеэ даа, — гэнэ.

Игэжэ Дүтэлүүрэй совхозой түрүү малшадай нэгэн Л. Ц. Дымпиловтэй танилсаа һэмди. Тэрэ ордено малшан Бадма-Цырен Очирович Балдановтай мүрысэдэг байба. Һүүлэй дүрбэн жэл соо улаа дараатан мүрысөөндэ илаһаншье намтартай.

...Дымпиловтэн табан басагатай. Эгээ ехэ Наташань хүдөө ажахын мэргэжэлтэ болоһон, Улаан-Үдэдэ хүдэлдэг. «Юрэдөө басагад гээшэмнай ехэл гарзатай зон байна даа. Энэ тэрэ юумэ абаха, гоёхо юумэнииинь барагдахагүй. Хүгшэн бидэ хоёрто юун ехэ юумэ хэрэгтэй гээшэб. Эдлэхэеэ эдлэһэн, эдихэеэ эдиһэн хоёр аабзабди. Эдэ басагадай түлөө һаниргадана», — гэжэ Лубсан Цыренович табан басаганай эсэгэ гээшэ гүүлэхэдээ, игэжэ өөрынхеэрөө юрэ хөөрөө бэлэй. Харин үнэн дээрээ тэрэ өөрынхиеэ табидаггүй, һанаһан, зориһонлоо заабол хүрэдэг, суглаан хураал дээрэ хайша хэрэг анирггүйхэн һуудаггүй, халуун хабаадалгатайгаар үнгэргэдэг түрүү коммунист хүн юм. Тэрэ бүхы ажабайдалаараа, хэжэ байһан ажал хэрэгээрээ ёһотойл коммунист байһанаа гэршэлнэ.

В. ТОКТОХОЕВА.

Захаамин.

Түрүү дүй дүршэл

ГАЗАРАЙ ХҮРЬҺЭ ХАМГААЛНА

Оренбургын XIX партсъездын нэрэмжэтэ совхозой таряашад эндэхи ган гасуууртай эрхэ байдалда орооһоной ургасые һүүлэй жэлнүүдтэ гурба дахин дээшэлүүлһэн байна. Тэдэнэр газарай хүрьһэ хамгаалха арга нэбтэрүүлнэ.

Ашаглажа эхилһэн түрүүшын жэлнүүдтэ совхозой газар үрэжэлтэй һайн байһан аад, байн байтараа муудажа эхилээ һэн. Үһанһаа, нара һалхинһаа хүрьһэнэй нуралгые хамгаалха талаар хэмжээнүүдые абахыень орооһоной ажахын бүхэсоюзна эрдэм шэнжэлгын институтай эрдэмтэд нютагай мэргэжэлтэдтэ дурадхаһан байгаа. Тиигэжэ түрүүшын ээлжээндэ газарай хүрьһые урбуулангүй хахалха арга нэбтэрүүлжэ эхилээ һэн.

Газарай хүрьһые урбуулангүйгөөр хахалхада, ургасын узуур үлөөгдэдэг, харин тэрэнь хүрьһэнэй эгээл дээдэ үрэжэлтэй хубине тэрэ хэбээрнь үлөөдэг саһан һайнаар тогтодог, һайрамай уһан һайнаар шэнгэдэг байха юм.

Шэнэ аргаар элдүүрилхэдэ тарилгын эхиндэ хүрьһэн соохи шиигэй нөөсэ гурбанай нэгэ хуби шахуутаар ехэ байна гэжэ дүй дүршэл харуулна. Бага саһатай үбэлэй эрхэ байдалда энэнь бага бэшэ. Хүрьһэ хамгаалха арга нэбтэрүүлхэдэ нэгэ центнер продукцида гаргагдадаг ажал 35—60 процентээр хороно. СЗС-2,1 түхэлэй сеялкэнүүдые хэрэглэдэг болоһониинь мүн лэ туһатай байгаа. Иимэ сеялкэ тарилгын урда тээхи элдүүрилгэ, тарилга хэдэг, үтэгжүүлгэ тараадаг, хүрьһэ жэгдэлдэг байха юм.

Газарай үрэжэл һайжаруулха талаар совхоздо ехэ юумэн хэгдээ. Ашаг үрэтэй севооборотнууд нэбтэрүүлэгдээ хэй. Үнгэрһэн табан жэлэй дүнгүүдээр ажахы таряашадай бүхэроссин мүрысөөндэ илажа гараһан байна.

—Хүрьһые урбуулангүйгөөр газар хахалхада орооһоной ургасые горитойгоор дээшэлүүлнэ, — гэжэ хүдөө ажахын областной управлениин ахамад агроном М. Сироростин хэлэнэ. —Область дотор 2 миллион гектар талмайда шэнэ аргаар газарые элдүүрилнэ. Шэнэ түхэлэй сеялкээр 1,5 миллион гектарта тарилга хэгдээ.

Газарай хүрьһэ урбуулангүйгөөр элдүүрилэгдэдэг талмайе хоёр дахин үргэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ эрдэмтэд болон таряашад тоолоно. Газарай хүрьһэ хамгаалха түрүү агротехникэ нэбтэрүүлхэ талаар областиин партийна болон хүдөө ажахын органууд хүсэлэл оролдолго гаргана.

В. ШИРЯЕВ,
ТАСС-ай корр.
Оренбург.

СЕМИНАР БОЛОБО

Һаяхана Хурамхаанай районой һахалиин совхоздо агитаторнууд, лекторнууд болон политинформаторнуудай бүлэгүүдые хүтэлбэрилэгшэдэй семинар болобо. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, үзэл сурталай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха тухай» элидхэл КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша Г. В. Харнохоев хэбэ.

Семинарай түгэсхэлдэ агитаторнууд болон политинформаторнууд дүй дүршэлөө андалдаа.

Манай корр.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ НЭГЭН

Елизавета Ильинична Горяинова тухай Хандагатайн леспромхоздо урин дулаанаар лэ хөөрэлдэдэг. Мүнөө тэрэ техническэ хиналтын таһагай начальнигаар ажаллана. Тус коллективтэ Е. И. Горяинова эгээл үнинэй, эгээл дүршэлтэй, хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог юм.

Дайнай һүүлэй хүшэр хүндэ үедэ Майкопой ой модоной техникум дүүргэһэн залуухан басаган энэ предприятида ерэһэн юм. Ажалайнгаа намтарые Лиза Горяинова нормировщик-инженерээр эхилһэн юм. Ажалынь харюусалтатай, дүршэлшье үгы — түрүүшын үедэ хүндэ байгаа. Ажалша гарнууд, техникэ дуталдаха. Теэд һандарал, гээгдэлдэ ороһон оронойнгоо экономикые һэргээн бодхоохын түлөө бүхы арадай шармайн оролдожо байһан жабхаланта тиимэ үе саг байгаа бшуу. Зүрхэсэжэ, түдэгэсэжэ байха аргагүй һэн. Аха нүхэдэй, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдэй туһаламжаар мэргэжэлээ шудалха, ажалдаа шунажа орохо баатай бологдоо.

Хүдэлмэришэ гарнуудай хажуугаар модо бэлэдхэлгын хүдэлмэриие эрхилэн хүтэлхэ тусхай эрдэмтэй мэргэжэлтэд дуталдаха. Тиихэдэл Елизавета Горяиновае модо бэлэдхэлгын бригадануудые техническэ талаар хүтэлбэрилэгшөөр табяа һэн. Теэд оньһон техникэшье гээшэнь — бүхы леспромхоздо хоёр нүүдэл электростанци, хоёр трактор, дүрбэн паровоз байгаа бэлэй. Гэбэшье энэ тушаалда ажаллахадаа, Елизавета Горяинова зоноор хүдэлжэ, хүтэлбэрилхы дүршэлдэ һураа.

Он жэлнүүдэй һубарилдан ошохоходо, дүй дүршэл баян болодог, нэрэ хүндэшье ерэдэг гээшэ. Елизавета Ильинична удангүй леспромхозойнгоо комсомолой комитедэй гэшүүнээр һунгагдаа һэн. Энэнь залуу мэргэжэлтын эдэбхи үүсхэл, нэрэ хүндые залуу нүхэдэйнь мэдэрһэнэй түрүүшын гэршэ байгаа бшуу.

Удаань Елизавета Ильинична КПСС-эй гэшүүндэ абтахадаа, цеховэ партийна организациингаа бюрогой, леспромхозойнгоо парткомой гэшүүнээр, арадай депутадуудай районно Соведэй депутадаар олон дахин һунгагдаһан байха юм. Тиихэдээ тэрэ суг хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө этигэл найдабарине хододоо үнэн сэхээр харюулхые оролдожо ябадаг һэн.

—Елизавета Ильинична хадаа өөртөөшье, суг хамта хүдэлдэг нүхэдтөөшье үндэр эрилтэ табидаг хүн. Гэхэтэй хамта тэрэнэй нүхэр ёһоной урин хандалтые хүн бүхэн сэгнэдэг. Хаанашье хүдэлхэдөө — нормировщигоошье, техноругаашье, доодо складай начальнигааршье ажаллахадаа—тэрэ хүдэлмэришэдтэ хүндэтэй ябаһан юм, — гээд леспромхозой ажалай ба салин хүлһэнэй таһагай начальник Т. М. Коллегова хөөрөө һэн.

Мүнөө Елизавета Ильинична техническэ хиналтын таһагые толгойлно. Муу юумэнтэй, ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандаха ябадалтай эбсэшэгүй тэмсэл ябуулдаг. Гуша гаран жэлдэ нэгэ газарта хүдэлһэн, ажалаа, ажахынгаа бүхы нюусые һайн мэдэхэ һэн тула тэрэ али олон дутуу дунданууды элирүүлһэн, тэдэнние усадхаха хэмжээнүүдые дары абаһан лэ байдаг. Е. Горяиновагай «хёрхо нюдэнһөө юушье нюухагүйт», — гээд эндэ хэлсэдэг болонхой юм.

«Манай эдэбхитэн» гээд Елизавета Ильиничнае нютагаархидынь нэрлэдэг. Энэшье нэрэ талаһаа абтажа үгтөөгүй байха. Юуб гэхэдэ, Е. И. Горяинова һүүлэй арба гаран жэл улаагуур Новоильинскэ поселково Соведэй депутадаар һунгагдажа, поссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшын хүнгэн бэшэ уялга дүүргэжэ ябадаг юм. Арадай депутадуудай үүргэ дүүргэн, һунгагшадайнгаа захилаар мүн лэ ехэ оролдолго гарган хүдэлдэг. Мүн районойнгоо «Знание» бүлгэмэй правлениин гэшүүн.

Ажалайнь амжалта, ажабайдалайнь эрмэлзэл оролдолго үндэрөөр сэгнэгдэжэ, Елизавета Ильинична Горяинова олон удаа Хүндэлэлэй грамотануудаар, «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо» гэһэн медаляар шагнагданхай. Мүн тэрэндэ «Ажалай хүндэтэ ветеран» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдонхой.

Л. ВИЛЬМОВА.

Үдэр бүхэнөө—үндэр ургасада

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭ

ҮГЛӨӨГҮҮР эртэ ажахын парткомой секретарь Анатолий Михайлович Бояркинай кабинет соо сагай уларил, таряалан, сабшалангай ургаса, малай зунай бэлшээри тухай хөөрэлдэжэ һуутарнай, газааһаа дундуур бэетэй, нара һалхинда нилээд харлаһан шарайтай түргэн хурса харасатай хүн орожо ерэбэ.

— Аа, Цыден Базарович, һайн хүн һанаагаар гэжэ өөрөө ерэбэ ха юм ши. Мэнэ танай звенодо ошохо, уһалжа байһан газарыетнай хараха гэлсэжэ байгаалди... Танилсагты, манай луговодуудай нэгэ звеное даагша, үнинэй механизатор, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, коммунист нүхэр Бадмацыренов гээшэ, — гэжэ парткомой секретарь манние тэрэ хүнтэй танилсуулба.

—Зай, теэд ябаял даа. Харин гуталтнай лаха ааб. Мүнөө бүхы сабшалан дээрэмнай хүн табиха зайгүй уһан гаргагданхай гээшэ,— гээд Цыден Базарович туфли руумнай халта хараад абана.

Ивалга тосхонһоо баруун хойшоо аяар саана, хадын бооро туласа үргэлжэ ногоон сабшалан нэмжынэ. Хабарһаа хойшо һайса уһалагдажа байһан газарай ногоон үдхэнөөр пэгшыжэ гаранхай. зарим тээгүүрээ һөөм ута болоод, багахан һалхи һэбшээндэ эльбэгдэн, үлэ мэдэг долгилон байхадал гэхэ юм. Гандуу уларилтай сагта сабшалангай ногоо нимээр ургуулхын тула ехэхэн оролдолго, хүсэ хүлһэн гаргагдаа гэжэ яһала ойлгохоор байба. Харгыһаа хажуу тээшээ гарахаар бэшэ, уһан, шабар шабха. Зарим уһанииинь халяад, харгы руушье урдажа гарашанхай халбайна.

— Эх, хайран, алтан, мүнгэнэй сэнтэй уһамнай миил урдажа байна. Мэнэ ошожо хааха болоо. Нэгэ ханаабнай Калёновко ошодог харгые хүндэлэн гарадаг аад, тиишэ ябаһан трактор, машина хаалтыень эбдээд, игэжэ уһа гаргажархина, — гэжэ звеное даагша хэлэнэ.

— Сабшалантаа хэдыдэхиеэ уһалжа байнат? — гээд асуубаб.

— Энэ бүхы 420 гектар сабшалан май соо нэгэ дахин уһалагдаад, заримаиинь хоёрдохео үндалуулагдажа байнхай. Газараа шадаал һаа һайса дэбтэтэр уһатха гэжэ оролдонобди. Уһамнай тиимэ элбэг бэшэ. Калёновкын отделениинхид һайжаруулагдаһан бэлшээри, огородой газар уһалха гээд, зарим уһыемнай хааража абашана. Булуур станциа минутаһшье зогсоонгүй хүдэлгэжэ, бүхы ехэ, бага һубаг ханаабуудые хэрэглэжэ, богони болзорто газараа нэгэ дахин һайн уһалжа шадаа гээшэбди, — гэжэ Цыден Базарович хөөрөө һэн.

ЗВЕНОДОНЬ 6 хүн хүдэлдэг юм. МТЗ-80, Т-40 түхэлэй хоёр трактортай, нэгэ булуур станцитай. Хоёр хүниинь сүүдхэ сүүдхээр ээлжээлжэ, станцияа үдэр һүнигүй хүдэлгэдэг. Нүгөө дүрбэниинь хүрээ барьяад лэ бүхэли үдэртөө сабшалан дээгүүрээ ябажа, һубаг ханаабуудаар ерэһэн уһые газар дээгүүрээ тараана. Манай ябаһан үдэр залуу механизатор Сергей Нимаев булуур станцияа хүдэлгэжэ, нүгөөдэ хоёрынь Даша Балданов, Николай Гармажапов гэгшэдынь уһа сабшалан дээгүүрээ тараажа, нүгөөдэ механизаторнууд Соёл Бадмацыренов Гарма Балданов хоёрынь посхоод бариха һургааг бэлдэхэеэ ойдо гараһан байбад.

—Хүбүүд, тэд энэ бургааһанай баруун захаархи добо хуурайшаг болоһон байна. Ехээр хаташоогүйдэнь тиишэ уһа табияа. Би сабшалангай хойто захаар ябажа ерэхэмни. Тэрээ руу уһа табихаар бэлоо ёһотой, — гэнэ звеное даагша.

—Бороо хура орохо гэлсэнэгүй гү? Тэрэ прогноз гээшэнь юу хэлэдэг юм? Баһа ган гасуур болохонь гээшэ гү? — гэжэ Даша Балданов дуутарна.

— Баһа үнөөхи энэ жэлэйхидэл адли Томско областе ошожо, бүхэли үбэлдөө һолоомо бэлэдхэхэ баатай болохомнай аа гү гэжэ айна гүш? Үнэхөөрөө тэрэмнай һайтай бэшэ даа. Тиимэ юумын болохогүйн тула үдэр һүнине илгангүй сабшалангаа уһалхал болонобди. Ондоо аргагүй, нүхэд, —гэжэ Цыден Базарович звеногойхидто хандана.

Үнгэрһэн хоёр үбэл удаагаар энэ звено Новосибирск, Томско областьнуудта ошоод, тэндэ 4—5 һара байжа, һолоомо суглуулаа, тэрэнээ вагондо ашажа ажахыдаа ябуулжа байгаа юм.

— Ямаршье даабари үгэхэдэ Цыден Базарович Бадмацыренов тэрээнһээ арсаа гү, али тэрэнние дүүргээгүй гэжэ байгаагүй. Урдань энэ звено гол түлэб үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг, бэшэ тээнь элдэб ажалда хүдэлдэг байһан юм. Харин мүнөө бидэ үбһэ тэжээл үйлэдбэрилхэ тусхай бэеэ даадаһан һалбари эмхидхээд, сабшалан дээрэ саг үргэлжэ хүдэлхэ звенонуудые байгуулаабди. Эдэнэр газараа үрэжэлтэй һайн болгохо, үтэгжүүлхэ, уһалха, ургасыень хуряажа абаха бүхы хүдэлмэриие өөһэдөө түхэреэн жэл соо таһалгарягүй хэжэ байха болоно. Тиимэһээ энэ харюусалгатай хэрэгые баһал коммунист нүхэр Бадмацыреновтэ даалгаабди, — гэжэ Ивалгын ОПХ-гай парткомой секретарь нүхэр Бояркин хөөрэнэ.

ҮНГЭРЭГШЭ хабар звеногойхид Томско областьһоо ерэһээр нэгэшье үдэр амараагүй шахуу трактор, машинануудаа бэлдээд, сабшаландаа гараа һэн. Тракторааараа шабарта һуужа байгаад лэ бүхы һубаг ханаабуудаа гүнзэгырүүлээ, сэхэлээ, хэрэгтэй газартань шэнээршье татаа. Үшөө Тэрмэ гэжэ газарта уһа хааха хаалта барьяад, тэндэхи бүтэшэһэн хуушан ханаабуудые шэнэлэн татаа юм.

—Манай Дээдэ-Ивалгын зарим сабшалан урда жэлнүүдтэ ёһоор уһалагдадаггүй байгаа. Харин мүнөө жэлдэ тохомойшье шэнээн газар үлөөнгүй хуу уһалха зорилготойбди. Хабартаа саһанай хайламсаар гектарай 3 центнер аммиачна селитрэ тараагаад, зарим сабшалангаа борнойлоо һэмди, — гэжэ Цыден Базарович хөөрэнэ.

Энэ звено гансашье даалгагдаһан сабшалангаа хараад байдаггүй, мүн дүтэ шадархи 170 гектар бэлшээри уһалалсаха, орхигдошоһон, болдог, бороложодо дарагдашаһан газар шэнээр ашаглажа, һайн сабшалан болгохо даабаритай юм.

— Өөһэдымнай хараа түсэб ехэ даа. Энээхэн газарайнгаа бодото эзэд болоод байхадаа минии үтэгжүүлээд, уһалаад лэ һууха бэшэ, бүхы сабшалангайнгаа үрэжэл дээшэлүүлхэ, илангаяа зарим газараа шэбхэжүүлхэ, тэндээ олон жэлэй ногоо тариха, хуу хорёолжо, нэгэшье мал оруулхаяа болихо ёһотойбди. Тэрэгүйдэ гансахан уһалуури минеральна үтэгжүүлгэ оруулга хоёроор сабшалан эрид һайжаруулхань бэрхэтэй гээшэ — гэжэ звеное даагша хэлэнэ.

Мүнөө тэдэнэй газараа ямар ехэ оролдосотойгоор уһалжа байһыень харахада, энэ звено саашадаа Дээдэ-Ивалгын сабшалангые таниигдахаар бэшэ, үрэжэлтэ баян болгохо, ёһотойл ногоон далай долгилуулха байха гэжэ гүйсэд этигэгдэнэ. Илангаяа саашадаа сабшалангаа дуран соогоо уһалдаг болохын тула энэ жэлдээ хуушан уһан тээрмын байһан газарта хаалта барижа, шэнэ ехэ ханааб татажа дүүргэхээр хараална.

—Тиигэбэл, калёновкынхидтай уһа буляалдахаяа болихобди даа, — гэнэ тэрэ.

ЦЫДЕН Базарович Бадмацыреновые анханһаа айхабтар ажалша бэрхэ, ехэ урагшаа һанаатай хүн гэжэ нютагайхинииинь һайн мэдэхэ. Хаана ямар яаралтай шухала хүдэлмэри гаранаб, ямар тухашаруу бэрхэтэй хэрэг ушарнаб, тэндэл совхозойнь дирекци Бадмацыреновые эльгээдэг. Өөрөө тэрэ машина техникые одоол арбан хургандаал адли шудалһан, шадамар бэрхэ уралан нарижуулагша байна. «Цыденэй шадахагүй юумэн гэжэ байхагүй» — гэлсэдэг нютагайхидынь. Үбһэ хуряалгын үедэ тэрэнэй звено ажахы соогоо эгээл ехэ үбһэ хуряаһан байдаг.

Энэмнай олон үхибүүдые хүмүүжүүлжэ байһан үнэр баян айлай эсэгэ гээшэ. Ехэ хүбүүн Соёлынь ЛМО-гой звенодо механизатораар хүдэлдэг, Галина басаганиинь Тарбагатайн СПТУ дүүргээд, нютагтаа ажаллана.

—Зай, энэ жэлдэ ямар ургаса абахабди гэжэ һананат? — гээд асуухадам, Цыден Базарович бага бодолгото болоод, игэжэ хэлэбэ:

— Түрүүшынхеэ иимэ ехэ газар абаад хүдэлжэ байна гээшэ аабзабди даа. Тиибэшье гектарай 25—30 центнерһээ бага бэшэ ургаса абахал һанаатайбди.

Урда жэлнүүдтэ Дээдэ-Ивалгын сабшалан дээрэһээ хэзээдэшье иимэ ехэ үбһэн абтаагүй юм. Теэд Цыден Бадмацыренов, мүн тэрэнэй нүхэд ямаршье ехэ зорилго урдаа табяа һаа, тэрэнээ заатагүй дүүргэдэг зон ха юм. Зориһондоо хүрэхэл байха. Этигэнэбди.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Бадмацыренов залуу механизатор С. Нимаевтай гол ханаабай эхиндэ.

Авторай фото.

Улаан-Үдын район.

НОЙРҺОО ҺЭРИҺЭН ХИЗААР НЮТАГ

Жара үлүүтэйхэн жэлэй саада тээ Яхад орон Россин заха холын, эгээл гээгдэнги нютаг байһан юм. Мүнөө тэрэ үнгэтэ металл болон бусад ашагта малтамалнуудые олзоборилдог промышленна томо ехэ хизаар болонхой. Алтан ба алмаз, сагаан туулган ба сурьма, нүүрһэн ба газ эндэ бии. Харин ойрын ерээдүйдэ апатидай болон түмэрэй рудагай уурхайнууд ашаглагдажа эхилхэ юм. Ангай үнэтэ арһа бэлэдхэлгэ, оро үсхэбэрилгэ, мал ажал, загаһа барилга гэхэ мэтын заншалта олзоборинуудые дээрэ хэлэгдэһэндэ нэмэбэл, оронной газар дайдын долооной нэгэ хубине (3 миллион дүрбэлжэн километрһээ үлүүтэй) эзэлдэг эгээл Хойто захын автономито республикын шэнжэ шарай эли тодоор харагдахал.

Аха дүү арадуудай улам үргэдэжэ байгаа туһаламжын ашаар Яхадай экономико эршэмтэй түргэнөөр хүгжэнэ. Һүүлэй арбан жэлдэ тэрэнэй гол фонднууд гурбаһаа үлүүтэй дахинаар ехэ болоһон байна. Бүтээн гаргагдадаг бүхы продукциинь 80 гаран процент мүнөө промышленностьһаа абтана.

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэреэр арбадахи табан жэлдэ автономито республикын урда хубида БАМ-ай оршондохи эгээн түрүүшын территориально-үйлэдбэрин хүсэ ехэтэй комплекс бүридхэгдэжэ эхилээ һэн. Бага БАМ гэжэ нэрлэгдэдэг 400 километр утатай түмэр замай лини болзорһоо урид ашаглалгада оруулагдажа, Транссибириин замые Урда Яхадтай холбоһон байна. Жэлдээ 13 миллион тонно нүүрһэ малтан абаха шадалтай Нерюнгриин шулуу нүүрһэнэй уурхай, 9 миллион тонно нүүрһэ болбосоруулха шанаржуулгын фабрика, Нерюнгриин томо ГРЭС, 100 мянган хүнтэй Нерюнгри хото Урда-Яхадта баригдажа байнхай. «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй» ёһоор, республика дотор Урда-Яхадай территориально-үйлэдбэрин комплекс бүридхэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэхэ байна. Шулуу нүүрһэнэй уурхайн, шанаржуулгын фабрикын ба Нерюнгриин ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээнэй барилга дүүрээ.

Сибириин, Хойто зүгэй, Алас-Дурнын шэнэ районуудые ашаглахада геологическа болон шэнжэлэн бэдэрхэ хүдэлмэри, элшэ хүсэн булюу түргэнөөр хүгжөөгдэнэ гээшэ. Теэд транспортын асуудал бүри ехэ удха шанартай болоно. Хэрбээ бүхы орон дотор продукциин өөрынь үнэ сэндэ транспортын гаргашануудые абажа харабал, тэдэнэй 10—12 процент болоо һаань, Хойто зүгэй нютагуудта, тэрэ тоодо Яхадта 50—60 процент болоно.

Хадааһа ба үхибүүдэй эдеэ хоолһоо эхилээд, мантан томо түрбина болон үрэмдэлгын түхеэрэлгэ хүрэтэрөө 5 миллионһоо үлүүтэй тонно ашаа нёдондо жэл Яхад руу зөөгдэһэн байгаа. Ерээдүйдэ 7—10 миллион тонно ашаан зөөгдэдэг болохо. Тэрэнэй гол хубинь—80 гаран процентнь тон богони зунай сагта Лена мүрэнөөр асарагдадаг байха юм. Бага БАМ-ай һүүлшын станци болохо Беркакидһаа Томмот ба Якутск хото хүрэтэр мянгаад километр утатай түмэр замай барилгые үргэлжэлүүлэлгэтэй Яхадтахи транспортын асуудалые шиидхэлгэ холбоотой юм гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно. Тэрэнэй барилгын үнэ сэн багсаамжалхада 1,5 миллиард түхэриг болохошье һаань, эдэ бүхы гаргашань 6 жэл соо харюулагдаха зэргэтэй. Проектно-шэнжэлэн бэдэрэлгын хүдэлмэри эхилэнхэй.

Республика дотор гол түлэб автомобилиин транспорт болон авиацяар ашаан зөөгдэдэг юм. Гэбэшье тэдэнэй хүгжэлтые һаатуулдаг хэдэн нүхэсэл шалтагаанууд бии гээшэ. Холын Хойто зүгэй эрхэ байдалда тусхай техникэ хэрэгтэй болоно бшуу. Оронной предприятинуудта тиимэ техникэ бүтээжэ эхилээшье һаань, манай захилнууд үшөөл хүсэд бэелүүлэгдэнэгүй.

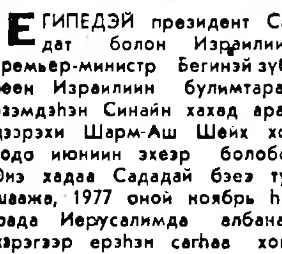
Яхадые «жэгүүртэ республика» гээд дэмы нэрлэдэггүй. Эндэ 860 мянган хүн зоной ажаһуудаг байхадань, жэл бүри авиаци 1,8 миллион хүниие, 210 мянга гаран тонно ашаа, почто зөөдэг юм. Республикын һуурин газар бүхэндэ шахуу самолёдой бууха авиа-талмайханууд бии. Тиимэһээ, авиационно транспортые саашадань хүгжөөхэл хэрэгтэй болоно. Социалис оронуудай Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй программын ёһоор, Чехословакида бүтээгдэдэг Л-410 түхэлэй тааруу зохид, хүнгэн самолёдые орон дотор түрүүшынхеэ Яхадта ашаглажа эхилһэн гээшэ. Орон дотор бүтээгдэдэг шэнэ түхэлэй бүхы самолёдууд эндэ туршадаг юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ИЛ-62, ИЛ-86 гэжэ аэробус, ИЛ-76 түхэлэй ашаанай самолет автономито республика руу ниидэдэг болохо байна.

Автономито республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүгжэхэ бүри мэргэжэлтэдээр хангаха асуудал бүри ехэ удха шанартай болоно. Гүрэнэй университедһээ эхилээд, техническэ мэргэжэлэй училищинууд хүрэтэр олон тоото һургуулинууд Яхадта бии, гэбэшье зарим һалбаринуудта бэлэн хэлтэй хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд дуталдаһаар. Тиимэһээ оронной элдэб нютагуудһаа хүдэлмэришэдые урижа хабаадуулха хэрэгтэй болодог.

Хойто зүгэй хүн зондо районно коэффициент ба салин хүлһэндэнь нэмэлтэ тоологдонхой. Тэдэнь 5 жэл болоходо, 200 процентдэ хүрэдэг юм. Нэмэлтэ амаралтатай үгтэдэг, амаралтын газарта ошоходо, бусахада майнь түлбэрие гурбан жэлдэ нэгэ дахин түлэдэг. Хойто зүгтэ 15 жэл соо хүдэлһэн эрэшүүл 55 наһатайдаа, эхэнэрнүүд 50 наһатайдаа пенсидэ гарадаг байна. Мүн бусадшье хүнгэлэлтэнүүд бии.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганиинуудые бэелүүлһэнэй, байрын ба ажаһуудалай талаар һайн эрхэ байдал бии болгуулһанай, шэнэ овощ болон жэмэсээр хүн зониие ходо һайнаар хангадаг болоһоной ашаар һүүлэй арбан жэлдэ кадрнуудай тогтосогүй байдал промышленностьда [...] дахин, барилгада 2,5 дахин хороһон байна. Эдэ бүхэн Яхадай айхабтар ехэ баялигые ашаглалгые түргэдхэхэ арга олгоно бшуу.

С. МАРКИ[...]
Яхадай АССР[...]
Министрнүүдэй Сове[...]
Түрүүлэгш[...]
(АП[...]

·ТАСС·АПН· ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ ·ПРЕСС-БЮРО·

АЮУЛТА БАЙДАЛЫЕ ҺУЛАРУУЛГЫН ЗАМ

ЕГИПЕДЭЙ президент Садат болон Израилиин премьер-министр Бегинэй зүблөөн Израилиин булимтаран эзэмдэһэн Синайн хахад арал дээрэхи Шарм-Аш Шейх хотодо июниин эхеэр болобо. Энэ хадаа Сададай бэеэ тушаажа, 1977 оной ноябрь һарада Иерусалимда албанай хэрэгээр ерэһэн сагһаа хойшо эдэнэй арбадахи уулзалга болоһон байгаа. Гайхалтай онсо юумэниинь юуб гэхэдэ, 1967 оной июниин 5-да Израилиин сэрэгшэдэй ээрхэг туримхэйгээр доботолжо, үргэн ехэ араб газар нютагуудые булимтаран эзэмдэһэн үдэрэй урда тээхэнэ болобо бшуу. Тиихэдэ америкын президент Картер энээн тушаа иигэжэ һайрхуугаар мэдүүлээ һэн: «Нэгэ үеын хүнүүдэй ажабайдалда Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал түрүүшынхеэ һэргээгдэхэ аргатай болобо. Президент Сададай албанай хэрэгээр Израильда ерэлгэ, премьер-министр Бегинэй халуунаар угталга энэ талаар зам нээгээ. Кэмп-Дэвидтэ бидэ хеэтаараа политическэ үндэһэ һуури зохёогообди, тэрэнэй үндэһөөр эдэнэй арсалдаа хѳмороонууд шиидхэгдэхэ аргатай байна».

Израилиин бомбонуудай, ехэ буугай һомснуудай Ливанда тэһэрээн доро, үхэлэй түйлда хүрэһэн ямаршье гэмэмгүй хүнүүдэй уйлаан ёолоон доро Египедэй президентын Израилиин ээрхэг туримхэйшүүлтэй Шарм-Аш-Шейхтэ хэһэн ээлжээтэ үгэсөөн эдэ үгэнүүдэй худал хуурмаг, билдагууша байһые мүнөө элирхэйлэн гэршэлбэ.

Кэмп-Дэвидтэхи урбалтын үгэсөөн хѳмороо зуришэлдөөе үшөө дахин хурсадхажа, мүнөө Дүтын Зүүн зүгтэхи табадахи дайн байлдаан һужэрхэдөө магадгүй болонхой.

«Дүтын Зүүн зүгтэ булимтархы байдалаа США батадхаха, гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэлээ һэн, — Кэмп-Дэвидэй политикын замда, араб оронуудай эб эе таһалха ба Израилиин Египедэй хоорондо сепаратна үгэсөө эмхидхэхэ замда гарабе. Американ дипломати арабуудта зүрюу харша энэ сепаратна үгэсөөе бэеэ тушаалгын бүри үргэн ехэ хэлсээн болгожо шадабагүй. Гэбэшье тэрэ ондоо амжалта түйлаа: энэ районой байдал орёо түгшүүриитэй болоо. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулгада хойшо татагдаһан байгаа».

Энэ районд сэрэгэй-стратегическэ аша туһаа бэхижүүлхые американ империализмын хүсэжэ байһые, Голанска гүбээнүүдые, Иордан мүрэнэй баруун бэеые, хуушанай Иерусалимые, Газын районие булимтаран эзэмдэлгээ батадхаха гэһэн Израилиин һанаашалгануудые далдалхын тула Холбоото Штадууд «Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал һэргээхэ» тухай хөөрэлдөөнүүдые үүдхэнэ. Иранда шахай захиргаанай унахада, Вашингтоной политикын ээрхэг туримхэй байлга хэдэ дахин үргэдөө.

«Бушуу түргөөр доботолго хэхэ хүсэнүүдэй» тоо түрүүшээр 100 мянган хүн байхаар хараалагдаа һэн. Удаань тэрэ 200 мянга хүрэтэр үргэдхэгдэһэн юм. Харин мүнөө 325 мянган хүндэ хүргэгдэхөөр түсэблэгдэнхэй. Энэ ушар США-гай сэрэгэй бэлэдхэлнүүдэй үргэн ехэ байһые харуулна. Сэрэгэй баазануудые бариха, үргэдхэхэ талаар табан жэлэй түсэб табигдаа. Иимэ зорилготойгоор 2 миллиардһаа үлүү доллар гаргашалагдаха байна.

Мүнөө Диего-Гарсия арал дээрэ 12 мянган хүнһөө бүридэһэн далайн ябаган сэрэгэй десантна бригадада хүрэхэ техникэ болон һомо хэрэгсэлнүүд бии.

«Хүсэ хэрэглэхэ политика» номногшодой ээрхэг туримхэй «доктринанууд» ямар нэгэн орондо гү, али бүлэг оронуудта аюултай байна»,— гэжэ Л. И. Брежнев һэргылбэ. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые эбэй ёһоор гуримшуулгын программа КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдаа.

Зорюута зарлагдаһан уласхоорондын конференцидэ Советскэ Союз хабаадахаар бэлэн юм. Тэрээндэ хабаатай бусад талануудтай— арабуудтай (Палестиные сүлөөлхэ эмхиие оруулалсан), Израильтай хамта энээниие хэхээр бэлэн юм. Иимэ асуудалые США-тай хамта эбэй ёһоор туримшуулха харгы замуудые бэдэрхээр манай орон бэлэн лэ. Угайдхадаа, иимэ дүй дүршэлтэй байнабди.

1967 ондо булимтаран эзэмдэгдэһэн араб бүхы газар нютагуудые Израилиин сүлөөлөөд байгаа һаань, Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал һэргээгдэхэ аргатай гэжэ Советскэ Союз урдынхидал мэтэ тоолоно. Палестинын араб арадай таһаршагүй эрхэнүүд бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдаһан Дүтын Зүүн зүгтэ үнэн зүб, бата бэхи эб найрамдал хангалгын программа бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөнүүдые хэхэ зам арюудхана. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулха зорилготой уласхоорондын конференциие зарлаха тухай дурадхал араб оронуудта, бусад олон гүрэнүүдтэ үргэнөөр һайшаагдаа. Иорданиин король Хусейн энэ дурадхалые һайшаахадаа, иигэжэ мэдүүлбэ: «Үнэн зүб тэмсэлдэнь Палестинын араб арадые сагүргэлжэ дэмжэлгэ гуримшуулгын гол ёһонуудта үнэн сэхэ байлга, арабуудай эрхэнүүдые гүнзэгыгөөр, бүтэмжэтэй һайнаар ойлголго Советскэ Союзай гол хараа шэглэл болоно».

Дүтын Зүүн зүгтэ, Персидскэ тохойн оршондо үнэн зүб, бата бэхи эб найрамдал хангаха талаар Советскэ Союзай найруулһан гол шэглэлнүүдые улам үргэнөөр дэмжэжэ байнхай. Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хабаадалгатайгаар майн 22-то Туниста болоһон Араб оронуудай лигиин Соведэй онсо яаралтай сессиин шиидхэбэринүүд энээниие элирхэйлэн харуулна. Исламска гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй июниин эхеэр Багдадта болоһон 12-дохи конференцидэ хабаадагшад Палестинын араб арадай үндэһэн эрхэнүүдые хангаха, булимтаран эзэмдэһэн араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые дары гаргаха эрилтэ табиһан байна.

Ирагай ядерна шэнжэлгын түбые Израилиин самолёдуудай бомбодоһонһоо уламжалан, эндэхи байдалай улам түгшүүриитэй боложо байхада, эдэнэй газар дээрэхи аюулта байдалые гуримшуулхын тула совет дурадхалнууд найдамтай харгы зам болоно гэжэ араб Зүүн зүгэй арадууд тоолоно.

Г. ШИШКИН.

ХАРИИН ОРОНУУДАЙ СОЁЛОЙ ҺОНИН

СОФИ. Элүүрые хамгаалгын темээр уласхоорондын заншалта кинофестиваль Варна хотодо боложо дүүрэбэ. Вьетнамай «Улаан Хэрээһэнэй эдэбхитэд» гэһэн фильм гол шанда хүртөө. 53 ороной ба уласхоорондын хэдэн эмхинүүдэй кинематографистнуудай бүтээлнүүд фестиваль дээрэ харуулагдаһан байгаа.

«Варнадахи зун» гэһэн уласхоорондын хүгжэмтэ заншалта фестиваль Варнада эхилээ. Болгариин гүрэнэй байгуулагдаһаар 1300 жэлэй ойдо тэрэ зорюулагдана. НРБ-гэй уран бэлигтэнэй эрхим коллективүүдһээ гадна, ССР Союзай гүрэнэй академическэ симфоническа оркестр, Ленинградай С. М. Кировэй нэрэмжэтэ гүрэнэй оперо болон балетэй академическэ театр, тэрэшэлэн ГДР-эй, Венгриин болон Японой түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаха юм.

ПРАГА. Чехословакида ажалшадай зунай заншалта кинофестиваль эхилбэ. Чехословакиин кинематографистнуудай 19 шэнэ бүтээл ба хариин оронуудай 13 киноленте фестивалиин программада оруулагдаа. Тэдэнэй дунда «Экипаж» болон «Эскадрон гусар летучих» гэһэн совет фильмүүд оролсоно. Эрхим фильмүүдтэ, мүн эрэшүүлэй ба эхэнэрнүүдэй рольнуудые гүйсэдхэгшэдтэ Чехословакиин ниитын олохон эмхинүүдэй шангууд барюулагдаха.

БЕРЛИН. ГДР-эй фильмүүдэй зунай заншалта фестиваль Гэрэ хотодо нээгдэбэ. США-гай граждан эрхын түлөө тэмсэгшэ, поэт ба дуушан Дин Ридэй сценаряар табигдаһан «Пой, ковбой, пой» гэһэн ГДР-эй ДЕФА киностудиин фильм харуулагдана.

Советскэ Союзай, Польшын, Румыниин, Чехословакиин, мүн Даниин ба Франциин кинематографистнуудай бүтээлнүүд эндэ харуулагдаха.

УЛААН-БААТАР. Монголой Арадай революциин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан искусствын фестиваль уран бэлигтэнэй һайн дуратанай коллективүүдэй бүгэдэ арадай харалга болобо. 307 хабаадагшада, 130 гаран коллективтэ фестивалиин медальнууд болон дипломууд барюулагдаа.

МАДРИД. Испаниин национальна телевидениин режиссёр Г. Калатозишвилиин «Кавказский пленник» гэһэн фильмээр эрхим телефильмнүүдэй фестивалиие эхилбэ. Уласхоорондын элдэб кинофестивальнуудта шангуудта хүртэһэн телефильмнүүд харуулагдаха юм.

ЛИССАБОН. Португалиин ниислэл хотын «ПАТЭ» кинотеатрта совет «Экипаж» гэһэн фильм ехэ амжалтатайгаар табигдана. Нютагай хэблэл энэ фильмдэ үндэр сэгнэлтэ үгөө.

АСУУГТЫ—ХАРЮУСАНАБДИ

КАРЛОС КАРРЬИОНОЙ ХҮСЭЛЭН

...Эсэргүүсэлтын һүүлшын үүрэй одоошье һүнөөгдэжэ, Манагуагай заха үзүүрэй нарихан үйлсэ гудамжануудта үе-үе болоһон буудалдаануудай замхажа байхэ үедэ сандинистнүүдэй отряд хотын түрмэ руу сүмэрэн оробо. Тэрэнэй хүндэ үүдэнүүд һүүлшынхеэ сэлигдэхэдэнь, дадал бэшэ наранай хурса элшэнээ нюдэеэ ошиилгоһоор, бултантай хамта нүхэдэйнгөө урдаһаа гүйжэ гарахадань, мэнэ һаяхан болоһон байлдаанай дариин утаанай үнэр хамар руунь сорьёо һэн.

«Карлос гүш? Амиды ха юмши!»

Энэл жэлдэ тэрэ 23-тай болоо һэн. Энэ наһанайнгаа найман жэлые революцида зорюулаа. Тэрэ үдэрһөө хойшо зохеон байгуулхы ажалай хүндэ хүшэр хоер жэл үнгэрөө.

Тэрэнэй түүхэ, уг зорилгонууд, хараа түсэбүүд тухай, ороной национальна хүгжэлтэдэ залуушуулай хабаадалсажа байһан тухай хөөрэжэ үгэхыень СФНО-гой Секретариадай гэшүүн, «Июлиин 19-нэй сандинис залуушуул» (СМ) гэжэ эмхиин хүтэлбэрилэгшэ Карлос Каррьониие гуйбаб.

— Сандинистнүүдэй тугууд доро дайлалдаһан залуушуулай элдэб эмхинүүдые нэгэдүүлжэ, 1979 ондо революциин илалтын һүүлхэнээр тэрэ эмхидхэгдэн байгуулагдаа һэн. Юрэдөө, тиимэһээ тэрэнэй түүхэ хадаа диктатуратай тэмсэлэй түүхэ болоно... Залуушуул болон революци хоорондоо хододоо нягта холбоотой юм.

Илалта туйлаһанһаа хойшо хэдэхэн һарын үнгэрхэдэ, үзэг бэшэггүйдэлгэтэй тэмсэжэ орободи. Тиихэ үедэ ороноймнай оухы хүн зоной 60-аад процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа.

Энэ шалгалта нэрэтэй түрэтэйгөөр барибади: залуу гэгээрүүлэгшэдые «бригадистнууд» гэжэ нэрлэдэг һэн. Эдэнэр Никарагуагай олон мянган хүн зониие үзэг бэшэгтэ һургаа. Үзэг бэшэггүйдэлгые усадхаха хүдэлмэри амжалта түгэсөөр дүүрээ. Тэрэ бидэнэртэ ёһотойл һургуули болоһон байгаа. Залуушуулай эмхиин нэрэ хүндэ болон зэргэнүүдынь улам үргэн дэлгэрээ. Мүнөө манай эмхидэ 20 мянга шахуу хүн ороно. Иигэжэ «сандинис залуушуул» хаа хаанагүй СФНО-гой найдамтай туһалагшад болонхой.

Удабашьегүй бидэнэй урда шэнэ зорилго табигдаба: хүдэр шанга гартай хүдэлмэриин хүсэн Эхэ орондомнай хэрэгтэй болоо һэн. СФНО-гой уряада Никарагуагай олон мянган залуушуул дахинаа харюусаба. Эдэ бүхы жэлнүүдтэ гартаа буу барижа ябахадаа, амгалан тайбанаар ажаллаха сагаа хүлеэжэ ядаһамнай элитэ юм ааб даа.

Гэбэшье һүүлэй үеын хэрэгүүд буу зэбсэгүүдые дахинаа гартаа барихыемнай баадхаба. Залуушуулай дайшалхы хэдэн батальон бүридүүлжэ, илалтын хоёрдохи жэлэй ойе угтажа байнабди. Тэд яахабши даа: революци өөрыгөө хамгаалжа шадаха ёһотой.

— Эдэ үйлэ хэрэгүүд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрыт.

— Никарагуада революциин илалта Түбэй Америкэдэхи түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй тэмсэлые улам эршэдхээ. Нютагай баяшуул болон империалис монополинуудай засаг захиргаанһаа газараа сүлөөлхын түлөө тэмсэдэг шэнэ хүсэнүүд Сальвадорто, Гондураста, Гватемалада үргэн гаража байна. Эдэ бүгэдэ национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй али бүхы һэдэлгые дараха гэжэ шармайн эрмэлзэдэг хархис хүсэнүүдэй дурыень гутаана. Иимэ эрхэ байдалда шэнэ байдал байгуулгада Никарагуагай туйлаһан амжалтанууд эдэнэй уур сухал хүргэнэ.

Никарагуада эсэргүү харата муухай ябуулгануудые Холбоото Штадууд үргэнөөр дэмжэнэ. Шэнэ засаг захиргаанай Сагаан байшанда ороходонь, СФНО-до эсэргүү дайсан харша ябуулганууд бүри һужэрөөгдөө.

Зэбсэгтэ һүйдхэлтэ ябуулгануудые хэхэһээ гадна, экономическа талаарнь хашана, харшална.

Зүгөөр Никарагуагай революци дайсадһаа олон хани нүхэдтэй юм гэжэ Вашингтоной ойлгоогүй байһаниинь халагламаар. Иимэ дээрэһээ ороодо тарягаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр дутахагүйбди.

— Мүнөө залуу сандинистнүүд урдаа ямар зорилгонуудые табинаб?

— Үргэн олониитын, нэн түрүүн манай дүүнэрэй дунда үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулха гээшэ тон шухала байна. Шэнэ үетэн бидэнэртэй зэргэ дабшана: тиимэһээ бидэ эдэнэй сэрэдэгтэ түлөө харюусалгатайбди.

— Тэрэнэй түлөө минии нүхэдэй ами наһаяа алдаһан, тэрэнэй түлөө миниишье дайлалдаһан эрхэ сүлөөтэ, амгалан тайбан Никарагуае харахые хүсэнэб, — гэжэ Карлос хөөрэнэ.— Эсэгэнэрэйнгээ хубсаһа хунарые тануулжа оюулаад үмдэһэн, олохон ушарта үлэсхэлэн тооһоор ябаһан хүбүүдэй хүдэлмэришэд, студентнэр, эрдэмтэд болоод, өөһэдынгөө газар дээгүүр омог дорюунаар алхалжа ябахыень хараха хүсэлэнтэйб.

М. КОЖУХОВ.

Сейшельскэ Аралнууд гэжэ Республикада түлөөһэгүй, уялгата юһэн жэлэй суралсал нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Индиин океан соохи аралай республикын хүн зоной 40 гаран процентнь 15 хүрэтэр наһанай эдир эрхэтэд юм.

АДН—ТАСС-ай фото.

ЭНЭ ҺОНИРХОЛТОИ

КАЛАХАРИИН ЭЛҺЭН ГУБИТА «ТӨӨРИГДЭШЭҺЭН ХОТО»

ЭРТЭ-УРДЫН энэ хото тухай домог суу уршагта ябадалнуудта дуратайшуулай һанааень хэдэн арбаад жэл соо зобоожо байна. Аянма халуун элһэн губи руу аянда мордоһон олон шэнжэлэгшэд, ангуушад, аралжаа наймаашад Калахариин элһэн доро булагдашаһан эртэ урдын хотын үлэгдэлнүүдэй нюуһануud тухай элдэб юумэ хөөрэлдэдэг юм.

«Төөригдэшэһэн хотын» бии байһые баталһан дансанууд Ботсванын национальна архивта бии. Тэрэниие бэдэржэ олохын тула олон тоото экспедицинүүд һүхеэрэгдээ һэн. Эдэнэй зариманда хабаадагшад амжалтатай ябажа ерэһэн ухандаа мэдүүлдэг, нүгөөдүүлынь бадар тоссоонуудые хэдэг гэхэ гү, али иимэ хотын бии байһые ори таһа арсадаг байна бшуу.

Балаганай эзэн Г. Фарини гэгшэ (тэрэнэй бодото нэрэнь — Билл Хант) Калахарида «төөригдэшэһэн хото» тухай домог суу тараагаа байгаа. 1864 ондо тэрэ 25 наһатайдаа Ниагарска хүүргэр дээгүүр татагдаһан аргамжаар дамжажа, олоной дунда суутай болоо һэн. Тэрэ «Африкын пигмейнүүд гү, али газар дэлхэйн карлигууд» гэһэн нэрэтэй шог сэгто наада 1884 ондо Лондондо эмхидхэһэн юм гэхэ.

1885 оной январь һарада Лулу гэжэ хүүнгэеэ хамта Фарини Кейптаунда ерэд, хэдэн пигмейнүүдые худалдажа абаха зорилготойгоор хойшоо, Калахариин сүл губи тээшэ шэглэн гараһан байгаа. Аян замынь 5,5 һара соо үргэлжэлбэ. Эдэнэй Англия оусажа ерэхэдэнь һонин юумэн болобо. Бага бэеэ ашаг олзо оруулдаг байһан зугаа наада эмхидхэлгээ орхижо, Фарини аяншалгаар Калахари ошохо тухай лекцинүүдые уншажа эхилбэ. Удаань ном бэшэхэдээ, «төөригдэшэһэн хотын» үлэгдэл һандархайнууд тухай тэрээн богоо түрүүлэн дурдаа һэн.

Африка түпиие шэнжэлдэг мэргэжэлтэд энэ зохёолыень бурушаан угтаба. Тэрээндэ зорюулагдажа бүхэли номууд бэшэгдэһэн байгаа. 26 экспедици Калахари ошохоёо мордобо. Фаринин улам бүхэн, тэрэнэй үгэ бүхэн нарибшар шалгагдаа һэн.

Тэрэнэй автор хотын һандархай үлэгдэлнүүдые иигэжэ зураглан бэшэһэн байгаа: «Нэгэ мильһээ үлүү газарта мүлижэ ябталагдаһан шулуунууд дайралдаа. Эдэнэй сэхэнхи хубинь дабхагар зузаан элһээр хушагдашанхай. Доогуураа тэбхытэр тайрагдаһан, хажуу талаарнь 30 сантиметр хүрэтэр гүнзэгыгөөр түнхигдэһэн, гонзод гэһэн дүрсэтэй хүһөө шулуунууд тэдэнэй досоонь байба. Хэрээһэнэй түхэл дүрсэтэй хабтагар шулуунууд досоонь дэбдигдэнхэй».

Хохомын олонхи экспедицинүүд Носоп мүрэнэй оршондо, илангаяа Миер гэжэ нютаг шадар гайхалтай һонин хабсагай шулуунуудтай ушарһан байгаа. Фаринин энээгүүр ябаһаниинь ойлгосотой. Эдэ бүгэдэ тэрэнэй бэшэһэн юумэнүүдтэй зарим тэды тудалдана. Гэбэшье һаяхан энэ райондо хэгдэһэн аэрофото-буулгабаринууд, экологическа шэнжэлгэнүүд юрэ оусын юумэ элирүүлээгүй. Элдэб юумэ хэтэрүүлжэ хэлэхэдээ бэрхэ байһан Фарини геологическа эдэ хүгжэлтэнүүдые ямар нэгэн эртэ урдын хотын үлэгдэлнүүд гэжэ харуулхадаа болоо гээд мүнөө олонхид тоолоно...

Фаринин Калахариин сүл губиин гүн худар аяншалһан сагһаа хойшо зуугаад жэлэй үнгэрөөшье һаань, эртэ урдын хотын үлэгдэлнүүд олон хүнэй ухаан бодолые эзэлһээр, татаһаар байнхай. Тэндэхи баялигууд — алтан болон алмаз яагаадшьеб дундаржа байна гэжэ хэн нэгэнэй зэрэб үгэ тараахадань, дари дээрэ дабһа адхаха гэдэгтэл, энээн тухай һонирхол улам һужэрэн дэлбэрнэ бшуу.

Майхангуудые, унталгын мэшээгүүдые, элдэб зэр зэмсэгүүдые, хүнэһэ хоол машинаһаа гаргажа, бишыхан самолёт соо ябталан хэжэ байһан гурбан хүниие Габороне хотоһоо ниидэхынгээ урда тээ аэродром дээрэ хараа һэм. Намайе үдэшэжэ ябаһан Ботсванын мэдээсэлэй департаментын алба хаагша иигэжэ ойлгуулба:

— Энэ хадаа «төөригдэһэн хотые» бэдэрхэеэ аян замда бэлдэжэ байһан ээлжээтэ экспедици гээшэ.

В. ПОЛЯКОВ.

Габороне-Лусака.

ХҮН БА БАЙГААЛИ

ХҮСЭ ШАДАЛАА НЭГЭДҮҮЛЭН

СОЦИАЛИЗМЫН аха дүү оронуудта оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха ба һайжаруулха талаар һуларшагүй анхарал хандуулагдадаг. Жэшээнь, буржуази ба помещигүүдэй засаг захиргаанай үедэ арадай Румынида ой модо хайра гамгүйгөөр отолдог байһан. 1985 он болотор гүрэндэ модо худалдалгые жэлэй 20 миллион кубометр хүрэтэр хизаарлаха гэһэн хуули абтанхай гээшэ. Энэ табан жэлдэ 425 мянган гектар талмайда шэнэ модо һуулгахаар хараалагдана. Болгарида агаарые, уһа сөөрэмые, газарай хүрьһые хамгаалха тухай хуули үшөө 1963 ондо баталагдан абтаһан юм. 1976—1980 онуудта энэ зорилгодо 840 миллион лев һомологдоһон байна. Үнгэрһэн табан жэлэйхитэй сасуулхада, энэнь 2,5 дахин ехэ болоно.

Оршон тойронхи байгаалиие бузарлахагүйе оролдон, хүриин нүүрһэөр хүдэлдэг элшэ хүсэнэй барилганuудай проектнүүдые табихадаа, электрофильтрнүүдые барихаар хараалдаг юм.

Түүхэй эдые комплексноор ба бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха хэрэгтэ мүн лэ туһа нэмэри болодог байна. Томо ехэ предприятинүүдтэ (илангаяа эдеэ хоолой промышленностьда) ехэ хэмжээнэй үлэгдэлнүүд гарадаг. Тэдэниие болбосоруулха тусхай түхеэрэлгэнүүд тодхогдодог байна.

Экономическа Харилсаа холбооной Соведэй гүрэнүүд байгаалиин нүлөөндэ хабаатай асуудалнуудаар хамтаран ажаллана. Үнгэрһэн табан жэлдэ аха дүү оронуудай эрдэм-шэнжэлгын ба проектно-конструкторска 540 гаран эмхи хамтын программануудые бэелүүлгэдэ хабаадалсаа һэн.

1985 он болоторхи хугасаада оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха ба һайжаруулха талаар социалис хани харилсаата оронуудай шэнэ программа зохёогдонхой.

Ф. СМЕТАНА.

УҺАНАЙ НӨӨСЫЕ ЕХЭ БОЛГОХО

НАЯАД ОНУУД хадаа сэбэр уһаар хангалгын ба ариг сэбэрые сахилгын уласхоорондын арбан жэл болоно гээд ООН-ой үүсхэлээр соносхогдонхой.

Манай Болгарида энэ асуудал хайшан гэжэ шиидхэгдэнэб! Орондомнай уһанай нөөсэ тиимэшье ехэ бэшэ юм. Дундуур шиигтэй жэлдэ гол мүрэнүүдтэ, нуур сөөрэмүүдтэ 19 миллиардһаа үлүүтэйхэн кубометр уһан бии байдаг. Уһанай эгээл ехээр хэрэглэгдэдэг июль, август, сентябрь һарануудта жэлдээ ородог шииг нойтоной оройдоол 5—8 процентнь унадаг байна.

Нүгөө талаһаа, һүүлэй жэлнүүдтэ уһан 28 шахуу дахин ехээр хэрэглэгдэдэг болоо. Ойрын 30—35 жэлнүүдтэ уһан бүри ехээр хэрэглэгдэдэг болохо юм гээд Болгариин Уһаар хангалгын ниитэ нэгэн түсэбэй проект сооһоо харагдана. Тэрэниие хаанаһаа абалтайб гэһэн асуудал гарана.

Городуудые барилгын ба уһанай нөөсэнүүдые ашаглалгын эршэ ба хэмжээнэй талаар Болгари дэлхэй дээрэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлдэг гээд тэмдэглэе.

Агаар, уһан ба газарай хүрьһые аршалан хамгаалха тухай хуулиие баталан абаһанһаа хойшо имагтал һүүлэй 17 жэл соо уһа сэбэрлэлгын 220 станци баригдаһан байна.

Болгариин эрдэмтэд сэбэрлэлгын шэнэ техникэ, онол аргануудые зохёожо, энэ асуудалые шиидхэлгэдэ хубитаяа оруулна.

Стоян ДИМИТРОВ,
Болгариин журналист.

БУЭНОС-АЙРЕС хадаа Урда Америкын томо ехэ оронуудай нэгэн болохо Аргентинын ниислэл хото мүн. Энэ хадаа ороной промышленна, соёлой түб, океан далайнууд соогуур тамардаг томо ехэ суднануудай тогтодог порт болоно. Энэ хото олон тоото хүшөөнүүдээрээ алдаршанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Испаниин мүлжэлгэһөө сүлөөрхын түлөө тэмсэлдэ аргентин арадые хүтэлбэрилэгшэ, национальна герой, генерал Сан-Мартинда бодхоогдоһон хүшөө.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕДҮҮДТЭ ХАРША ШЭНЭ ХОЛБООН

Японой ба Америкын гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд хоёр үдэрэй туршада уулзажа хөөрэлдэһэн, япон-американ коммюнике баталан абаһан байна гээшэ.

Япон-американ харилсаа холбооной, сэрэгэй зарим асуудалнуудаар Сагаан байшанда гол түлэб хөөрэлдөөн болохо янзатай гээд премьер Дзэнко Судзукиин албанай хэрэгээр Америкэ ошохоһоо бүри урид Японой хэблэл һанаагаа зобонгёор бэшээ һэн. Үнэхөөрөөшье, тиимэ хөөрэлдөөн болоһон байна. Уһан доогуур ябадаг американ атомна онгосын Японой онгосые далайда шэнгээһэн ушар, онгосо дээрэ ябаһан хүнүүдэй хосоролго хөөрэлдөөнүүдтэ һаад болоогүй. Гэбэшье энэ гашуудалта ушарые наринаар шалгажа элирүүлхэ эрилтэ президентын урда табихаб гээд США ошохынгоо урда тээ премьер арад зондоо найдуулһан юм.

Зүгөөр энэ асуудал дээрэ тодорхойгоор тогтохо саг Судзукида олдоогүй гээд һүүлдэ элирээ һэн. Гэбэшье Токиотой зүбшэжэ хэлсэнгүй, Советскэ Союзда орооһо худалдаха хорюулаа юундэ болюулба гээшэбта? — гэжэ премьер президентые галхаажа үрдиһэн байгаа. Рейганай һунгалтын урда тээхи программада энэ алхамынь эгээл шүүбэритэй байһан гэхэ. Теэд Японой правительство энэ шиидхэбэринэнь һайшаабагүй.

Хамтын коммюнике тодо бэшээр найруулагдаһаншье һаа, премьерэй албанай хэрэгээр аяншалгын дүнгүүд тухай яһала хурсаар харуулна. Тэдэниие сэгнэжэ үзэхэ гээ һаа, «түрүүшынхеэ» гэһэн үгые оло дахин хэрэглэхэ баатай бологдоно. «Союзнигуудби» гэжэ США Япон хоёр өөһэдыгөө хуулитаар түрүүшынхеэ нэрлэбэ.

Советскэ Союзда эсэргүүгээр хамта тэмсэхэ хүсэлэнтэй байһан тухайдаа США Япон хоёр нюуса далдагүйгөөр түрүүшынхеэ мэдүүлээ.

Социалис оронуудта эсэргүүгээр баруунай оронуудай хүсэ шадалые элсүүлхэ шухала гэһэн ёһо гурим түрүүшынхеэ соносхогдобо.

Дэлхэйн элдэб нютагуудтахи өөһэдынгөө аша туһа тухай США ба Япон түрүүшынхеэ соносхоо.

Сэрэгэй талаар нягта харилсаа холбоо тогтоохо шухала гээд США Япон хоёр хуулитаар түрүүшынхеэ соносхоһон байна.

Японой премьерэй албанай хэрэгээр аяншалга хадаа «уласхоорондын политикын талаар Японой зүгһөө ябуулагдадаг ажал ябуулгын түүхэтэ эрьелтэ мүн болоно» гэжэ «Иомиури» газетэ дэмы нэрлээгүй.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, американ-япон харилсаанай шэнэ шата Соведүүдтэ харша, империалис үндэһэ һууритай юм. Сэрэгэй гаргашануудай зарим хубиие Япондо тохоод, Номгон далай дээрэ өөрыгөө сүлөөрүүлбэл, Дүтын Зүүн зүг ба Индиин океан тээшэ бүри ехэ хүсэнүүдые татаха байһандаа США найдана бшуу. Харин Япон тухай хэлэхэ болоо һаа, арад зондоо дахинаа сэрэгэй хубсаһа үмдэхүүлжэ, гүрэнэй бюджедэй горитой ехэ хубиие сэрэгэй бэлэдхэлдэ зорюулхые сэдхэдэг хүнүүд эндэшье дүүрэн бии.

Японой экономикын хүгжэлтые һаатуулха ба хариин гүрэнүүдэй экономикодо тэрэнэй үзүүлдэг нүлөөе һуладхаха гэһэн үшөө нэгэ зорилго шиидхэхые Вашингтон түсэблэнэ. Буу зэбсэг ехээр бүтээжэ, сэрэгэй бэлэдхэл үргэнөөр хэжэ эхилбэл, Японой имагтал ниимэрхүү түйлда хүрэхэнь сохом.

«Япон ба США дайндэ бэлдэхэ замаар дабшана гэжэ бодото байдалһаа харагдана» гээд уулзалгын дүнгүүдтэ зорюулагдаһан түрүү бэшэг доторoo «Асахи» газетэ үндэһэ баримтатайгаар бэшэбэ.

«Япон Советскэ Союзтай хүршэ оршодог тула США-да орходоо тад ондоо үндэһэ һуури дээрэ харилсаагаа бэелүүлхэ юм» гээд газетэ саашань онсолон тэмдэглэнэ. Япон-американ сэрэгэй холбооной имагтал Советскэ Союзда харша шэнжэтэй байһаниинь ороной олониитын һанаае ехэтэ зобооно. Юуб гэбэл, американ ээрхэг туримхэй политикые дэмжэжэ, Япон шэнэ алхам хэбэ бшуу. Соведүүдтэ харша ябуулгаяа Япон үүсхэнэ. Тэрэнэй буруу һүрэхэ байһаниинь элитэ.

Михаил ЕФИМОВ,
(АПН).

Токио.

ХЭНШЬЕ, ЮУНШЬЕ МАРТАГДААГҮЙ

БАТАЛЬОНОЙ КОМИССАР

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн эрэлхэг зоригто хүбүүдые дайнай элдэб фронтнууд дээгүүр сасажархёо бэлэй. Тэдэнэр булта ами наһаа хайрлангүй, түрэл ороноо хамгаалалсаа бшуу. 1941—1942 онуудай үндэр хүшэр үедэ олохон буряад хүбүүд, Москва, Сталинград, Ленинград хотонуудые хархис фашистнуудаа хамгаалалсажа, зариманиинь баатарай үхэлөөр унаһан байна. Тэдэнэй дунда мотострелково батальоной политическэ талаар командирай орлогшо, капитан П. Ш. Будажапов бии. Тэрэ мүнөө амиды мэндэ ябаа һаа, 70 наһаа гүйсэжэ ябаха байгаа.

Пурбо Шернинович Сэлэнгын аймагай Загустайн сомоной Соведэй Баян-Зүрхэ нютагта 1911 оной июнин 13-да малшан бүлэдэ түрэһэн байна. Тэрэ Загустайн эхин һургуули дүүргэһэнэйнгээ удаа түрэһэн нютагтаа ажалаа эхилһэн намтартай. Тэрэ һубэлгэн хурса, юумэ бүхэниие ойлгожо абахадаа бэрхэ байһан гэнэ. Сүлөө сагтаа дэйрандаһан ном бариад һуушадаг зантай һэн. Совет засагай тогтоод байхада боложо байһан ехэ нүүд хубилалтануудые эрхэ бэшэ ойлгожо бэ хадуужа абахые оролдодог байгаа.

Тиин удангүй 16 наһа хүрэжэ ябахадаа, комсомолдо абтажа, тэрэнэй эдэбхитэй гэшүүдэй нэгэн болоһон байна. Тиигээд эрдэм ном мэдэхэгүй залуушуулые үзэгтэ һургаха, бурхан шажанда шүтэгшэдтэй тэмсэхэ, ариг сэбэрые сахиха талаар ехэ юумэ хэһэн габьяатай.

Мүн комсомолой ячейкын секретарь Пыл-Доржи Будаевтай хамта олоной дунда ойлгуулгамжын ехэ хүдэлмэри ябуулаа һэн.

Хүдөө ажахые хамтаруулха тухай партиин XV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Загустайн комсомолшуд нэгэн ажал эмхидхэжэ, коммунануудые байгуулха талаар үүсхэл гаргаа һэн. Энэл үедэ, 1928 оной хабар Пурбо гэртэхинтэеэ хамта түрэл нютагтаа эгээн түрүүлэн газаа хамтаараа эдлүүрилжэ, таһаргаа хэхэ хүдэлмэри ябуулһан байгаа. Тэдэнэр хабаргаа тарилга тарюу зохёон сагта, һайн шанартайгаар үргэжэ, намарынь һайн ургаса хуряажа абаһан байна.

Һүүлдэнь 1929 оной эхеэр эндэхи комсомолшуудай үүсхэлээр эгээн түрүүшын коммуна байгуулагдан байгаа. Энэ шухала хэрэгтэ П. Будажапов эдэбхитэйгээр хабаадажа, Сталинай нэрэмжэтэ коммуна эмхидхэгшэдэй нэгэн болоо. Энэ нэгэдэл 353 гэшүүдтэй бүридэжэ, 653 гектар таряанай газартай, 684 эбэртэ бодо мал, 1202 хонитой, 119 адуутай байһан юм. Малай ажал үрэжэлшье доогуур һэн. Энэ нэгэ үнеэнһээ судхэдэ оройдоол 6 килограмм һү һаадаг бэлэй. Малай шэнжэрхиннэ бага һэн. Мүртэй байра байдалшье муу байгаа.

Тэрэ үеынгөө эрхэ байдал һайн ойлгоһон коммуна гэшүүд гол шухала хоёр һалбари хүгжөөхэ гэжэ шиидхэбэри гаргаа. Эдэмнай юун бэ гэхэдэ, эбэртэ бодо мал, хонин болоно. Энэ үедэ коммунын хамтын суглаан дээрэ меринос үүлтэрэй 60 хуса, үүлтэр һайнтай бухануудые, гурбан трактор худалдажа абаха, тээрмэ болон бусадшье элдэб барилга хэхэ гэһэн шиидхэбэри абаа бэлэй. Хамтын ажалай хэды ехэ аша үрэтэй, хүсэтэйшье боложо байһые ойлгоһон хүнүүд эрид олошоржо, коммунада ороходо мэдүүлгэнүүдые үгэһэн байна. Энэ боложо байгаа хубилалтануудта комсомолец П. Будажаповай оруулһан хубита тон ехэ.

1930 оной намар Будажапов колхозой хүдэлмэрилэгшэдэй 6 һарын курс дүүргэбэ. Шуран солбон, хүнүүдтэй үгээ ойлголсолдожо ядахагүй, эдэбхитэй хүбүүе нютагаархидынь Загустайн сомсоведэй түрүүлэгшээр һунгаһан байгаа. Оройдоол 19 наһа хүрэжэ ябабашье, ехэ юумэ мэдэхэ, тэрэ үеын байдал һайн ойлгоһон байгаа. Тиимэһээ нютагайнгаа хүн зониие коммунада оруулха, үзэг бэшэгтэ һургаха, социалис ёһо журам нэбтэрүүлхэ талаар сэгнэшэгүй ехэ ажал хэһэн байна.

Удаадахи жэлдэнь П. Будажапов сэрэгэй албанда абтажа, Буряадай кавалерийскэ полкдо алба хээ бэлэй. Тэндэшье ябахадаа тэрэ бэеэ һайн талаһаань харуулжа, һайшаал магтаалда хүртэһэн байха юм. Мүн эндэ Будажапов 1932 ондо Коммунис партиин гэшүүндэ абтаба. Сэрэгэй албанай удаа Пурбо хүдөө ажахын коммунис дээдэ һургуулида ороо һэн.

1935 ондо партиин Сэлэнгын райкомой инструктораар, удаань таһагые даагшаар хүдэлөө. Тиин 1940 оной март һарада партиин райкомой кадрнуудай талаар секретаряар һунгагдаһан байна. Энэ тушаалда хүдэлжэ байхадаа тэрэ партийна эхин организацинуудай дайшалхы үүргэ дээшэлүүлхэ, коммунистнуудые үйлэдбэриин шухала участогууд дээрэ хубаарилан табиха, тэдэниие һургаха, партийна зэргэ олошоруулха гэхэ мэтын олон тоото шухала асуудалнуудые шиидхэхэ талаар ехэ юумэ хэһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһэн түрүүшын үдэрһөө П. Ш. Будажапов фронт мордохо хүсэлтэйгөөр партиин областной комитедтэ хэдэн удаа мэдүүлгэ бариба. Энэ гүйлтань 1941 оной ноябриин 19-дэ хангагдаа бэлэй. Тэрээнтэй хамта Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь Н. И. Зимин, Прибайкалиин — Ф. Е. Писарев, БМАССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин нарком М. Г. Тюков, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь В. А. Сахьянова гэгшэд фронт мордоһон байгаа. Тэдэнэр саг зуурын курс дүүргэһэнэйнгээ удаа хэдэн тээшээ тараа һэн. А. Ш. Будажапов Совет Армиин Главна Политуправлениин дэргэдэ сайро зуура байхадаа, гэртээ иигэжэ бэшэбэ: «Энэ хүндэ хүшэр сагта эндэ миин һуужа болохоор гээшэ аэл... Бүхы сүлөө сагаа ном уншажа үнгэргэнэб. Агууехэ полководецууд Суворов, Кутузов тухай уншажа дүүргээб. Мүнөө «Финляндидахи байлдаанууд» гэһэн ном уншажа байнаб. Эдэ номууд намайе дайсаниие бүри ехээр үзэн ядахадам туһална».

Уданшьегүй П. Ш. Будажапов Воронежско фронт дээрэ түрүүшынгээ байлдаа угтаа юм. Гэртэнь хадагалаатай байһан бэшэгүүдэй нэгые абажа уншахадам, иигэжэ бэшээтэй байгаа һэн: «Би Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ёһотойл гал дүлэн соо ороһоор табан үдэр болобоб. Тойроод үхэр буугай һомоной тэһэрхэ, үхэлэй хара туулганай эшхэрэлдээн багашье намханагүй. Командирнууд болон солдадууднай ехэл һайн зонууд. Иимэ хүнүүдээр одоошье байлдаанда орожо болохо... Манай часть ехэнүүд байлдаанда хэдэн дахин хабаадаа. Солдат бүхэмнай эрэлхэг зориг, баатаршалга харуулба. Тэдэнэй зариманиинь орден, медальнуудта хүртөө. Намтай хамта нютагайм хүбүүд Мижитов, Зубоев гэгшэд бии».

Пурбо Шернинович дайнай дүлэн соо ороһон түрүүшын үдэрһөө хойшо коммунистнууд болон бүхы солдадуудай дунда ехэ хүндэтэй хүн болоо һэн. Тэрэ батальонойнгоо партийна бюрогой секретаряар һунгагдаа. Тиихэ үедэ партийна хүдэлмэри эмхидхэхэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха талаар ехэ юумэ хэнэ. Тэрэ арбан хүнүүдые партида ороохыень бэлдэһэн байха юм. Байлдаанай хоорондохи багахан забһарай олдоходо солдадуудай дунда ехэ пропагандистска хүдэлмэри ябуулдаг, тэдэниие зоригжуулхые оролдожо, элдэб хөөрэлдөө үнгэргэдэг, зарим нэгэндэ зүбшөөл, заабари үгэдэг байгаа. Юрэдөөл, боец бүхэндэ үнэн зүрхэнһөө туһалхые оролдодог байгаа бшуу.

Манай алдарта сэрэгшэд хархис фашистнуудай дөбтолгые Сталинградта байлгаа һэн. Тэрэ үедэ П. Будажапов гэртээ иигэжэ бэшэһэн байгаа: «Хүндэтэ Зоя! Минии зорилго — немецүүдые оронойнгоо газар дайдаһаа үлдэжэ. Берлин хүреэд, илалтатай гэртээ бусажа ерэхэ». Үшөө ондоо нэгэ бэшэг сооонь: «Миничи наһа барааашье һаам, бидэниие хэзээдэшье мартахагүй. Манай энэ байлдаанууд тухай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэхэ. Тэрэниие бидэнэй хүбүүд, басагад шудалха байха», — гэжэ хэлэгдэнэ.

Хэдэн үдэрэй туршада тэгшэ бэшэ тулалдаан боложо, батальоной комиссар капитан Будажапов байлдаанай эгээн хүндэ хүшэр участогууд дээрэ байжа, өөрынгөө жэшээгээр сэрэгшэдые зоригжуулжа байгаа. Нэгэ иимэ хүндэ байлдаанда 1942 оной сентябриин 18-да Воронежско областиин Чижовка гэжэ тосхон шадар баатарай үхэлөөр унаа һэн.

...Мүнөө тэрэнэй түрэһэн нютаг Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түб Тохойн соёлой байшангай урда Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда унаһан нютагайнгаа хүбүүдтэ зорюулагдаһан хүшөө табигданхай. Эндэ ами наһаяа үгэһэн 164 хүнэй нэрэ, обог алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй. Тэдэнэй дунда П. Ш. Будажаповай нэрэ бии.

Д. РИНЧИНОВ.

БАМ МОРДОХОНЬ

«Сириус», «Железный Самсон» гэжэ нэрлэгдэһэн студентнэрэй барилгын хоёр отряд зунай амаралтын үедэ Северобайкальск ба Уоян хүдэлхөөр мордохо юм. Зүүн Сибириин технологическа институдай машина бүтээлгын факультедэй студентнэр эгээл түрүүшынхеэ Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хабаадалсахаар эльгээгдэхэнь гээшэ.

«Железный Самсон» отрядай командираар Виктор Воронаев, комиссараар Андрей Симонов гэгшэд томилогдонхой. Эдэнэр ажалай гурбадахи семестргэ бэлэдхэл ехэл оролдосотойгоор ябуулаа. Тодорхойлон хэлэбэл, ниитын ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсадаг тула баян программатай агитбригада байгуулагданхай, лекторнүүдэй бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Студентнэрэй барилгын отрядуудай агитбригадануудай городской харалга дээрэ Андрей Симоновэй хүтэлбэри доро эмхидхэгдэһэн агитбригада һайшаал, магтаалда хүртөө һэн.

Отрядуудай гэшүүд БАМ дээрэ хүдэлхэ зуураа һуурин хүн зоной дунда пропагандистска-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха юм.

Б. БАНЗАРОВ,
институдай комсомолой комитедэй секретариин орлогшо.

Зунай сагай зулгыда
зугаалан ябахада дууряатай.
Ой соогуур, шугыда
оог хашхараан сууряатай...

П. БУРМАКИНАЙ фотоэтюд.

БАГАШЬЕ УҺАТАЙ ҺАА, АМИ ОРУУЛБА

Июниин 11-һээ 14 болотор республикын зарим нютагуудаар хура бороо орожо, гандад гэһэн сабшалан, таряалангай газарые ундалуулаа. Энэ үе соо Түнхэнэй, Захаамнай, Зэдын, Бэшүүрэй, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Кабанскын районуудта 10, бусад нютагуудта 1—3 миллиметр хура бороо ороһон байна.

Хэнэйшье мэдэһээр, июниин түрүүшын арбан хоногой туршада хуурай, халуун үдэрнүүд боложо, тала дайда, сабшалан, бэлшээри, тариалан гандажа захалаа. Жэшээнь, республикын түбэй болон урда районуудта дунда зэргээр үдэртөө 16—19 градус дулаан байгаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 3—5 градусаар үлүү болоно. Мүн республикын хойто районуудта 11—14 градус дулаан болоо һаа, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 1—2 градусаар үлүү байба. Үнгэрэөд байһан үе соо үдэртөө 25—30 градус хүрэтэр дулааршье, һүниидөө, илангаяа хойто болон баруун-урда зүгэй районуудта 0—2 градус хүйтэн болоһон байба.

Июнь һарын түрүүшын арбан хоногто гэхэ гү, али зунай түрүүшын һарын эхинһээ дунда зэргээр үдэртөө 15 градус дулаан болоо. Энээнһээ уламжалан, газарай хүрьһэн 50—60 градус хэрэтэр дулаархадаа ургасада ниилээдгүйхэн хүндэ ушарал тохёолдуулаа бшуу.

Хуурай, халуун үдэрнүүдэй үзэгдэхэдэ, хада уулын сһан түргэнөөр хайлабашье, гол мүрэндэ мүртэй нэмэри үгэбэгүй.

Мүнөө шэниисэ, обёос бүдүүн эшэтэй, хэдэ хэдэн набша намаатай боложо захалба. Сабшалан, бэлшээри дээрэ ногооной гараса удаараһаа гадна, уһалаидадаггүй газарай ехэнхи хубинь гандажа эхилээ.

Г. ЩЕПИНА,
агрометеоролог.

СПОРТ

ВЛАСОВ— РЕСПУБЛИКЫН ЧЕМПИОН

Эрэшүүлэй дунда шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Хэдэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн нааданай дүн хаража үзэхэдэ, шатаршад Владимир Власов, Андрей Николаев, Михаил Леонов, мастерта кандидат Африкан Андреев, Игорь Брылев, Анатолий Рушаков гэгшэдэй дунда шанга тулалдаан болоо.

Һүүлшын нааданай үдэр Власов эдир шатаршан Николаевтай тулалдаа. Эндэ Николаев яһала һайнаар наадажа эхилээшье һаа, һүүл тээнь алдуутай ябадал хэжэ шүүгдэбэ. Иигэжэ Владимир Власов республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Л. ГАРМАЕВА.

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГТОЙШУУЛ МҮРЫСЭБЭ

Түймэр саралгын-прикладной спортоор Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Улаан-Үдэдэ боложо дүүрэбэ. Энэ зонын 10 гаран область, хизаар болон автономито республикын галай аюул сарадаг 150 гаран хүн хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлһэн байна.

Эдэнэр дүрбэн зүйлөөр мүрысөө. Дабалтануудые гаталалгатай 100 метрэй урилдаанда СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын Эрхүүгэй дээдэ инженерно-техническэ түймэр саралгын һургуулиин (ВИТПШ) һурагшад галай аюулые зайсуулан сараха талаар мэргэжэл шадабаритай, һайн һурилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулжа, онсо шалгарба. РСФСР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн спортын мастер Виктор Клопов эндэ 16,5 секунда саг харуулжа, зонын чемпион болобо. Энэл командын гэшүүд В. Номоконов, А. Подзоров гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлээ. Виктор Номоконов 16,6 секунда саг харуулжа, СССР-эй спортын мастерай нормативые 0,8 секундаар үлүүлһэн байха юм.

4×100 метрэй эстафетын урилдаанда мүн лэ энэ һургуулиин суглуулагдамал команда илажа гараба. Эрхүүгэй областиин, Буряадай АССР-эй түймэр сарагшад удаадахи һууринуудые эзэлээ.

Түрүүшын үдэрэй һүүлээр Эрхүүгэй дээдэ инженерно-техническэ түймэр саралгын һургуулиин команда нэгэдэхи һуури гараба. Буряадай АССР-эй, Кемеровскэ областиин түлөөлэгшэд удаа дараалан ябабад.

Хоёрдохи үдэр гэшхүүрээр бушуу түргэнөөр өөлөө абиран гаралгаар мүрысэһэн байна. Эрхүүгэй түймэр саралгын техническэ училищиин һурагша, спортын мастер Сергей Гальцев 15,0 секунда саг харуулжа, чемпион болобо. Эндэ хэдэн хүн ехэ амжалта туйлажа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ. Эрхүүгэй ВИТПШ-гай һурагша Г. Панченко, манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүн спортын мастер П. Конев тус тустаа 15,1 секунда саг харуулжа, шангай һууринуудта гараһан байна.

Һуралсалай башниин гурбадахи дабхарта һунаагдадаг гэшхүүрээр дамжажа гаралгын мүрысөөн зонын наадые түгэсхэбэ. Эрхүүгэй түймэр саралгын техническэ училищиин һурагшад спортын мастер А. Чебышев, спортын мастерта кандидат Д. Авдеев булаһаа түргөөр — 14,5 секунда — гурбадахи дабхарта гаража, зонын чемпионууд болоһон байна. Алтайн хизаарай түлөөлэгшэд спортын мастерта кандидадууд А. Паршков, С. Рябушкин, Эрхүүгэй ВИТПШ-һаа спортын мастернууд А. Подзоров, А. Приходько гэгшэд адли саг (14,8) харуулжа, удаадахи һууринуудта гараһан байха юм.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые сугсолхоло, Эрхүүгэй ВИТПШ-гай суглуулагдамал команда илажа, нёлондонойнгоо амжалтые дабтан, зонын чемпионууд болоод, РСФСР-эй түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ. Эрхүү хотын түймэр саралгын техническэ училищиин һурагшад — хоёрдохи, Кемеровскэ областиин түлөөлэгшэд гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

РАССКАЗ — Г. ДАШАБЫЛОВ

ШЭНЭ ГЭРЭЙ НААДАН

Зурбаанай Найдан гэжэ һониншог хүн даа. Хаанашье ябахадаа, хэдышье сагта жэгтэйхэн лэ нэгэ юумэ хээд байха, заримдаа гэнтэ олон ондоо һобин гаргажа гүйхэ. Хүнэй һанаа үнеэндэ ороогүй юумые олоод лэ энеэлгэһэн, хүхеэһэн байдаг.

Мүнөө наһатайшье боложо ябана даа. Тиибэшье урдаһайнгаа абари алдаагүй.

Найдан шэнэ гэр барюулжа, энэ зундаа яһала сүлөөгүй байба. Үбһэ хуряалгада ябалсадагшье һаа. һамбаа олоод лэ, модо сабшасагаан, нэгэл юумэхэн хэжэл байха. Эртэшэ һамгадуудтай адли, улаан наранаар бодоод, шэнэ гэрэйнгээ торхые хэды дахин тойроод, ажалаа бахал эхилдэг. Халуу шаташаһан хойно гэхээр үбһэндэ ошохоёо ерэһэн трактортай хүнүүдэй газаань тогтожо тэрэниие ооглоходо, яһалахан ехэ юумэ хэжэрхиһэн, үрдиһэн байдаг. Үдэшэниинь үбһэнһөө бусаад, үнеэхиезэл саашань үргэлжэлүүлхэ. Тииһээршье гэрэйнь шала, дээдэ үһээнь бэлэн болоо һэн.

Нюрга модо табилган дээрээ, шэнэ гэрээ хүбхэндэжэ табиха үедөө, Найдан яагаа гэжэ һананат? Нюрга модо табихадаа, доронь торгоной үртэһэ хашарһа мүнгэтэйгөөр хээ юм. Энэ багахан һайндэрэй болоһондо зуун грамм миинтээр уужархиха һанаатай хүнүүдэй ерэхэдэ, Найдан ахай шабхаруушье архи хэндэшье аягалбагүй. Гайхаһан, гэлһэн нютагайхидынь абяа аниргүйхэн, урмагүйхэн тараа һэн.

— Энэ Найдан шүдхэр мүнгөө гамнаа гээшэ гү даа? Хүнүүдэй угайдһаа сэржэм үргэхөөр нэгэ шэл архи табихаяа яанаб? Тиимэ ёһо бии ха юм.

— Харуу хатуунь ехэдээ ааб даа.

—Теэд юундэ хони алаа юм? Мяха обойтор шанаал. Энэ шаранхын сагта мяхашье садатараа эдиһэмнай болоо бэшэ юм гү?

— Тарган мяханай даруулга болохо улааншье архи уулгаха байгаа гүб даа.

Иимэ хөөрэлдөөн Найданай шэнэ гэртэ нюрга модо табиһанай һүүлээр гараа һэн. Яахаб? Эзэн хүн өөрөө мэдээ, ойлгоо юм ааб даа.

Алтан шара набшаһадаа һалхинда һаршагануулан хиидхүүлһэн намар-айлшан газаа буужа ерэбэ. Зурбаанай Найдан шэнэ гэрэйнгээ сонхонуудта рамануудые һуулгажа шэллэбэ. Өөрөө пеэшэн хэжэ шадахагүй һэн хойноо үни урдань хада хубараг ябаһан Дашые урижа, Улаан-Үдэһөө арай шамайхан асаруулһан улаан хирпиисээрээ пеэшэн хүүлэбэ. Уран гартай Даша гээшэмнай хатуу хараар сэржэм үргэхэһөө байтагай, тамхишье татадаггүй, гэшхэхэ газараа хаража, адаглажа ябадаг хүн юм. Талааниинь болоо, тэрэшни баһа архи табяагүй гэжэ заримашуул, архида дуратайшуул хэлсээд лэ дүүрээ һаабза.

Саг үнгэржэ байба. Хүжартын айлнуудые Найдан зүбшөөд ябана, хониной шагай бэдэрнэ гэһэн үгэ хүүр нютаг соогуур тараба.

—Хониной шагай мүнөө хаанаһаа олохобши? Тиинхаар «эрэ үхэр һаагаад. эльгэн тарыг бүрээ һаа» һураггүй бэлэн.

— Найданаймнай нэгэ һобингынь хүдэлөө юм ааб даа, гайхаха юун байгаа юм, наһаараа тиимэл хүн гүбэ.

— Даша гэжэ пеэшэншэндээ мүнгэ адхуулаа ааб даа гартань. Тэрэшни хомхой хобдог хүн ха юм.

Иимэ хөөрэлдөөн баһа гараба. Уданшьегүй шэнэ ондоо мэдээсэл тэрэ багайхидые гайхуулба. Зурбаанай Найдан шэнэ гэрэйнгээ нааданда нютагайхидаа урина гэлсэбэ.

Зурбаанов үнэхөөрөөшье шэнэ гэрээ толложо, айлшадые олоор уриба даа. «Энэш шэнэ гэрэй наада хэнэб гээд, бэлэг сэлэг суглуулхаяа һанаа» — гэжэ муу һанаатай заримашуул дорохоноо шэбэр-һабир гэлдэбэ. «Сайлалга хэхэ юм ааб даа. Тэндэнь ошоходоо. гар хооһон, мухар байгаа һааш, баһа аягүй гүб даа» — гэжэ нүгөө зариманиинь хөөрэлдэбэ. Теэд Найдан уриһан лэ айлнуудтаа иигэжэ хэлээ:

—Мүнөөш жэгтэй болошоо гүб даа. Бэлэг сэлэг оройдоошье хэрэггүй. Би тэрэниие суглуулхын тула шэнэ гэртээ наада хэхээ һананагүйб.

Юугээ хэлэнэб энэ Найдан? Заримдаа тэрэниие оройдоошье ойлгохогүйш. Али ёһорхожо тиигэнэ гү? Бэлэг сэлэгтэ тиимэ дурагүй, ухаангүй баян, бүдүүн болошоо юм гү?

Шэнэ гэрэй нааданай болзорой үдэршье ерэжэ, айлшад олороо суглараба. Шэрын үнэр табяадүй энэ гэртэнь багтажа ядаба.

—Зай, Найдамнай шэнэ гэрэйнгээ наадые яажа хэгшэ ааб? Хэды хайрсаг архи табигша ааб даа? — гэжэ һонирхошоһон заримашуул гэр соогуур хараашалан үлыддэбэ. Теэд харагдаха юумэн үгыл аад, үгы.

Тииһээр байтар, хэдэн гүсэтэй юумэ бариһан Найданай һамган нүгөө хүушан гэрһээ гаража, шэнэ бэйшандаа оробо.

Үсэглэдэр хада хатуу харые ехэхэнээр бариад, мүнөө мангарлажа ябаһан хүдхэшүүл досоогоо баясан, одоошье тархи толгойгоо заһажа сэнгэхэмнай гэжэ бүтүүхэн һэгшэбэд.

Зурбаанай Найдан хүхэ шэнэ костюм үмдэнхэй. Магазинһаа һаяхан абтаһан хэбэртэй шэнэхэн шаажан аяга гаргажа, гүсэ соохоо тэрээн руугаа юушьеб хэбэ. Ойронь байһан хүнүүдэй харахадань, тэрэнь юрын лэ айраг байба бшуу. Найдан тэрээнээ гэрэйнгээ дүрбэн углуу тээшэ сасажа:

— Сагаан эдеэн дэлгэрэг! — гэжэ шангаар өөрөө өөртөө үреэбэ.

Наһатайшаг хүнүүд тиигэхыень хараад, ёһын тулада:

— Сагаан эдеэтэй ходо байгты! — гэжэ баһа амаршалба.

— Зай, нютагай үбгэд, нугын хүгшэд, дундуур наһатан, хойгуур үетэн, шэнэ гэртэмнай орожо ерэһэндэтнай баясажа байнабди. Һайн даа. Иигээд лэ шэнэ гэрээ толложо, наадаяа эхилэе даа! — гэжэ Найдан бултанда хандаба.

— Ямар наада эхилхэ болонобибди? — гэжэ шогууша, зоргёоншо Мангалаа асууба.

—Олдохо даа, — гэжэ Зурбаанов маһагашаад, Дулма һамгандаа хандаба. — Тэрэ саанахи туулмагтай юумээ һарбайл наашань!

Һамганиинь эрээшыень үгэбэ. Найдан энеэб-энеэб гэн. яр ябта олон шагайнуудые хүрин шэрэтэй шала дээрээ адхажархиба:

— Түргэн бэрхэ мэргэшүүл байна гү эндэ?

Хүнүүд тэрэнэй яахаяашье байһаниие ойлгожо ядан, хараад һууба.

— Ерхо харбая! Мэргэн хүбүүд, наашаагты — Зурбаановай хоолой ханхинаба.

— Яагаа, һанагдаагүй, үни урданайнгаа наада һанаба гээшэбши? — гэжэ Найданһаа тээ аха Дугар дүтэлбэ.

Гэрэй урда, хойто ханануудта, тээ наанаханань, арбан сантиметр үргэнтэй, аршам утатай хабтагайнууд табигдаба. Тэдээн дээгүүр хониной шагай жэрылдэбэ.

Шагайтай хабтагайнуудай саана гурба-гурбан хүбүүдые Найдан һуулгаба. Гарнуудтань нэгэ нэгэ хобоо модо, яһан ёрхэнуудые барюулба:

— Зай, иигээд хобоо модон дээрэһээ ёрхонуудаа түлхин харбажа, нүгөө ханадахи хабтагай дээрэхи шагайнуудые мэргэлэгты!

—Яагаад? — гэжэ хэншьеб үг-маг гэбэ.

— Долёобор гү, али дунда хургаараа тэртэдэн, тэдэ шагайнуудые тудаха ёһотойт. Ямар ангитнай урдахи хабтагайнгаа шагайнуудые түрүүн унагаанаб, тэдэтнай шүүһэндэ тоотой боложо. шэнэ гэрэй нааданай шагналда хүртэхэ! — гэжэ Зурбаанов заана.

Хүбүүдшье харбажа эхилбэ. Теэд хэнииньшье туданагүй. Адагай захань ёрхоёошье тэр тэдэжэ шаданагүй. Гэр соо хүхэ энеэдэн.

— Балбар, бильярд наадахадаа, шадамар һэмнайш, яашообши? — гэжэ хойно ханада һууһан шара нюдэтэй хүбүүе хүнүүд наадална.

— Бидэ, эхэнэрнүүд, юу хэхэ зон гээшэбибди? Эдэнэй иигэжэ уухилалдажа һуухые хараад лэ байхамнай аал? — үргэ амаар яһала гэжэ нютаг соогоо суурхаһан, залуушаг Долгор ярд гэбэ.

— Оо! Мартаад байгаалби! Басагад бэреэдтээ бишье наада бэлдэһэн хүм, — гэжэ Найдан мэгдэшэбэ. Тиигээд арһан туулмаг соохоо шагайнуудые гаргажа, үни заяанайшье үзэгдөөгүй шэрэмэл шэрдэг шала дээрэ дэбдибэ. Бүдүүн аад, мүнгэн ута ооһор эхэнэрнүүдтэ үгэбэ:

— Шүүргэ наадагты!

Залуу бэреэдүүд тэрээниие ойлгобогүй хэбэртэй. Бэлтылдээд һууба. Юугээ баһа гудамбаарһан Найдан ахайб даа?! Зурбаановай һамган Дулма эндэ гэмэрбэ:

—Эдэшни хаанаһаа шүүргэ гээшые мэдэхэб даа. Барһадшни мүнөөнэй зон гээшэ гүбэ, — гэжэ шагайнуудые шэрдэг дээрэ адхаад, яажа наадахые харуулба. Мүнгэн ооһороо дээшэнь шэдэхэ зуураа, обоолоотой шагайһаа гартаа багтахаяа болиторнь татана. Тиигээд ооһороо дахин дээшэнь хаяжа, тэдэ шагайнуудаа адхан абажа, гараа өөдэнь эрьелдүүлэн, дээрэһээ унаһан ооһороо тудажа, тогтоожо абана. Мүнгэн ооһорой шэрдэг дээрэ унаа һаа, тэрэ гартахи шагайнь һөөргэнь бусаагдаха юм. Тогтоожо шадаа һааш, шагай шинии. Эгээл олон шагай суглуулһан хүн шүүһэн болохо бшуу.

Нааданшье баһа эхилбэ. Залуу басагад энеэлдэжэ, пишаганалдажа байгаад, наадажа туршана. Теэд түрүүшээр ядалсана хаш.

Таби гараһан Ханда гэжэ эхэнэр, залуудаа хэбэрынь иимэ наада хараһан хаш, шүүргэ татахадаа, бултанһаа бэрхэ байба.

Ерхо харбаһан хүбүүд баһал сүлөөгүй. Һүүлэй һүүлдэ тэдэнэр нааданай шуналда орожо, бүри абьяастайнууд болошобо.

Тэндэ суглараһан, нааданuудта хабаадаагүй хүнүүд хоёр анги хүбүүдэй тулалдахые, басагад бэреэдэй шүүргэ татахые анхаран харанад. Үсэглэдэртөө архидажа тархияа үбдэшэһэн заримашуул урмаяа хухарһандаа гү, али нэгэшье һаань, духаряа архида хүртөөгүйдөө гаража ябашабад. Тэдэнэр тамхи юугээ бэе бэедээ залалсан, газаа түр зуура зогсобод. Гэртэ һөөргөө ерыт гэһэн уряал хүлеэжэ ядаад, хашарһа мүнгэнүүдээ суглуулбад.

Иимэ хөөрэлдөөн тэдэнэй дунда болоно.

— Энэ Найдамнай урданай наада мэдэхэ хүн гээшэб гэжэ сэсэрхэн, иимэ юумэ хэбэ гү! Тьфу даа! Бэрхэнь өхэдэшөө.

— Мүнгэ тангаа хармалжа, архишье абаагүй.

— Шэнэ гэртэ заатагүй сэржэм үргэхэ ёһо бии юм. Энэ Найдан эндээ балай һайн һуухагүй даа, — гэжэ муу модон һанаатай Доржо ухаархана.

— Тиимэ, тиимэ, — гэжэ тэрэнэй үреэһэн бөөри болохо Дугдан тэрэниие дэмжэнэ.

— Зай, олон үгэдэ олзогүй. Нэгэ шэлэйхидэ хүрэхэ мүнгэн суглараба бэшэ аал? — гэжэ Цэмпил хүбүүн һөөлдэнхэй хоолой гаргаба.

— Нээрээшье! — гэлдэбэ бэшэниинь.

— Наймаашан Балмадые ошоё.

— Үгы, орой болошоо. Тэрэш магазинаа тайлажа үгэхэгүй!

— Юу хэлээ гээшэбши! Гэртээ архи бариад байдаг юм гүбэ. Мүнгэ нэгэ жаа үлүүхэниие һарбайха хэрэгтэй. Тиибэл бидэнэйш тархи заһаржа, харуу хяһуур Найданай шэнэ гэртэ нёлбоод ошохобди.

Архида дуратайшуул тииһээр саашалба. Тэдэнэй хэраалһан хэрэгынь бүтээ юм гү? Бурхан мэдэхэ даа.

Тиихэ һамбаанда шэнэ гэрэй наадан түлэг дундаа. Ерхо харбагшадай дундаһаа бильярд наадахадаа бэрхэ гэлсүүлһэн Балбарай ангиинхид шүүбэ.

Шүүргэ татагшад соохоо Долгор эхэнэр доло шүүжэ, урдаа олон гэгшын шагай обоолбо.

Зурбаанай Найдан нааданай мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргажа, Жамсо Тумуновай бэшэһэн «Нойрһоо һэриһэн тала» гэһэн номуудые Балбарай ангиинхидта нэгэ нэгээр барюулба. Шүүргэ татажа наадаһан, тэрээндэ шалгаран гараһан Долгорто «Буряад зоной эдеэн» гэжэ номые бэлэглэбэ.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ» — түрүү бэшэг. Улаан-Үдын районой «Маяк» колхозой гэшүүдэй социалис уялганууд». «Хараалагдаһан түсэбөө дүүргэхын тула бүхы арга боломжонуудаа элсүүлхэ» — материалнуудай суглуулбари. «Мал ажал онсо шухала һалбари». «Хоёр мянганай дабаа дабаха арга бии» — А. Ефремовэй статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Үзэл сурталай хүдэлмэри» — суглуулбари. «Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ». «Бригадир Василий Петрович Рудых» — А. Белыхай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһээр 40 жэлэй ойдо». «Манай илалта хуулита байгаа» — АПН-эй материал. «Хилын саанаһаа» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй эльгээһэн материалнуудай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Манай сүлөөтэй саг». «Дискотекэ. Үсэглэдэр, мүнөө, үглөөдэр» — В. Усовичой статья. Спорт. «Хүүгэдэй зунай амаралта» — фото-мэдээсэл. Нютаг нютагай һониной дээжэ. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Рафферти» — (2-дохи сери). 11.10 — Социалис оронуудай үхибүүдэй хоровой коллективүүдэй концерт. 11.55 — «Одод, бидэниие хүлеэгты!» — телевизионно баримтата фильм. 12.10 — Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэрые угтуулан. Баримтата фильмүүдэй программа. 16.15 — Үхибүүдтэ. «Всадники» (2-дохи сери).

Улаан-Үдэ. 17.30 — «Улас хоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 17.45 — «Байгал» программа. 18.15 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Авиационно заводто социалис мүрысөө үүсхэгшэд» — мастер В. П. Борисовай бүлэг тухай.

«Орбита». 18.45 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». 19.15 — «Зураг бүридэнь — наран!». 19.30—19.45 — Забһарлалга. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһээр 40 жэлэй ойдо». «Баатаршалга». «Брестскэ хэрэмые хамгаалга». 20.40 — Фильм-концерт. 20.50 — «Рафферти» (3-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Останкинай концертнэ студида СССР-эй арадай артист М. Ульяновтай уулзалга. 23.10 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55 — Дамжуулгын программанууд». 13.00 — «Хара далайн долгинууд» (8-хи сери). 14.15 — Баянистнуудай оркестрэй концерт. 14.40 — «Телестадион». 15.10 — «Рождествогой урда һүни» — мультфильм. 16.00 — В. Яхонтов. «Нэгэ актерой театр».

Улаан-Үдэ. 17.00 — Соносхолнууд. 17.10 — «Кампучи нютагтай Максимка» — баримтата фильм.

«Орбита». 17.30 — М. де Фалья. Хүгжэм. 17.45 — «Ород хэлэн». 18.15 — Фильм-концерт.

Улаан-Үдэ. 18.45 — «Пушкинай мүрнүүд» — телевизионно фильм. 19.10 — «Танай бэшэгүүдээр». 19.40 — «Модоной ба ой модоной түлөө» — баримтата фильм.

«Орбита». 20.00 — СССР-эй арадай артист Е. Нестеренкын концерт. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Доминогой ушаралта ябадалнууд» — мультфильм. 21.15 — Морин спортоор СССР-эй чемпионат. Минскһээ дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.35 — «Клятва Гиппократа» — уран һайханай фильм.

САГАН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 13—18 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Республикымнай нииислэл Улаан-Үдэдэ сэлмэлгэтэй, бүрхэлгэтэй байха, шииг нойтон орохогүй. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 15—17 градус хүрэтэр дулаан болохоор багсаамжалагдана.

Июниин 19—20-ной үдэрнүүдтэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха хараатай, шииг нойтон орохогүй. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүниндөө 3-8 градус дулаан хонохо, тиихэдэ үдэрынь 17— градус хүрэтэр дулаарха хүлеэгдэнэ. Зарим нютагуудта һүниндөө 0 градус хүйтэн, газарай нюруу дээрэ руу унаха. Үдэртөө 12— градус дулаан болохоор багсаамжалагдана.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04432. Заказ № 140. Индекс 5801.